

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри

професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

«___» лютого 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав: студент групи 3447зст

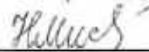
Безрукавіна М.П.

(підпис)

Керівник роботи:

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Приходько Н.В.

(підпис)

м. Миколаїв – 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра _____ фінансів
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
 доц., к.е.н. Пащенко О.В.
« 14 » листопада 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Безрукавіна Марія Петрівна
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Оцінка фінансової стійкості підприємства»

Керівник роботи _____ Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
 (науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 1191уч. від « 26 » грудня 2022 року

2. Термін подання роботи 17 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані по роботі: _____
Фінансова звітність ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» за 2019-
2021 роки
Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):

1. Розкрити сутність поняття фінансової стійкості і фактори, що на неї впливають. 2. Проаналізувати існуючі методи оцінки фінансової стійкості. 3. Розкрити нормативно-законодавчу і інформаційну базу оцінки фінансової стійкості підприємства. 4. Здійснити оцінку фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021 рр. 5. Визначити напрями підвищення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Аналітичний баланс ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021 рр. 2. Абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021рр. 3. Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021рр.

4. Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021рр. 5. Коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2020-2021рр. 6. Антикризові заходи для покращення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання 07.11.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	24.10-07.11.22	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	07.11-21.11.22	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	07.11.-21.11.22	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	22.11.-12.12.22	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	13.12.-31.12.22	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	01.01.-20.01.23	Виконано
7	Розробка проектного розділу	21.01.- 07.02.23	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	24.10.22-07.02.23	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	08.02.-12.02.23	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	13.02-22.02.23	Виконано
11	Надання роботи рецензенту	17.02.23	Виконано

Студент

(підпис)

Безрукавіна М.П.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Приходько Н.В.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Сутність поняття «фінансова стійкість підприємства».....	7
1.2. Нормативно-законодавча та інформаційна база оцінки фінансової стійкості підприємства.....	14
1.3. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»).....	27
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	27
2.2. Аналіз динаміки, структури майна та капіталу підприємства.....	31
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства за абсолютними та відносними показниками.....	37
2.4. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства.....	40
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД».....	48
3.1. Шляхи підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств України.....	48
3.2. Антикризові заходи для покращення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».....	52
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	57
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Поняття фінансової стійкості часто використовується при обговоренні аспектів функціонування суб'єктів господарювання. Важливість аналізу фінансової стійкості зумовлена тим, що визначення стійкості необхідне не тільки для самих підприємств, але й для їх партнерів по бізнесу, які бажають володіти інформацією про реальний фінансовий стан та перспективи розвитку своїх контрагентів. Кредитори, які надають суб'єктам господарювання тимчасову позику, зацікавлені в оцінці їх фінансової стійкості для обґрунтування доцільності надання або продовження кредиту, визначення схеми його повернення, встановлення розміру відсотків залежно від кредитного ризику.

Постачальники зацікавлені в спроможності економічного суб'єкта вчасно погасити заборгованість за поставлену продукцію. При цьому, чим більше постачальник залежить від підприємства як клієнта, тим уважніше він буде досліджувати зміни фінансового стану та оцінювати стійкість конкретного підприємства, оскільки бажає оцінити ступінь надійності збуту своєї продукції у майбутньому.

Водночас, покупці, що залежать від суб'єкта господарювання як постачальника необхідних їм товарів і послуг, зацікавлені у його фінансовій стійкості для забезпечення стабільності поставок у довгостроковому періоді. Засновники та інвестори, які вкладають у конкретний господарюючий суб'єкт капітал з певним ризиком, не менше зацікавлені у стійких темпах його фінансового розвитку, адже лише в цьому випадку забезпечується збільшення їх власного капіталу.

Економіко-політична нестабільність в Україні ставлять перед підприємствами складну задачу щодо забезпечення їх стійкого та ефективного функціонування, тобто запорукою виживання підприємств в сьогоденних умовах кризи та основою їх фінансово стійкого стану є фінансова стійкість. Проте не тільки зовнішнє середовище має негативний вплив на діяльність

підприємств, але й відсутність ефективної політики управління фінансовою стійкістю, яка повинна бути спрямована на забезпечення власної стабільності та конкурентоздатності. Враховуючи значну частку збиткових підприємств, досягнення фінансової стійкості на сьогодні є однією з актуальних проблем української економіки. В зв'язку з цим тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Проблему забезпечення фінансової стійкості підприємств вивчали українські науковці І.А. Бланк, М.Я. Коробов, А.М. Поддєрьогін, Г.М. О.О.Терещенко, М.Г.Чумаченко, А.В.Чупіс та інші, а також іноземні – Р. Брейлі, Л. Гапенські, Л. Гітман, П. Роуз, Д. Уайтінг, Е. Хелферт, В. Хорн, та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних і практичних аспектів оцінки фінансової стійкості підприємства та розробка пропозицій щодо підвищення фінансової стійкості конкретного підприємства.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність поняття фінансової стійкості підприємства;
- розкрити існуючі методи оцінки фінансової стійкості;
- визначити інформаційну та нормативну базу оцінки фінансової стійкості підприємства;
- здійснити аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»;
- розробити шляхи підвищення фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались наступні загальнонаукові методи: аналітичний, табличний, графічний, статистичний.

Порівняльний метод використовувався для співставлення значень фінансових показників за окремі періоди з метою виявлення причин, які призвели до змін. Дослідження сутності фінансової стійкості підприємства здійснювалось з використанням методу абстракції, системного аналізу. Оцінка фінансової стійкості підприємства здійснювалася методами і прийомами фінансового аналізу.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи стали законодавчі й нормативні документи, підручники, монографії, статті в періодичних виданнях щодо управління оборотними активами підприємства та річна фінансова звітність підприємства ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» за 2018-2021 роки.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

Перший розділ даної кваліфікаційної роботи присвячений розкриттю сутності поняття «фінансова стійкість підприємства», зміст управління фінансовою стійкістю підприємства, методичні підходи до її оцінки та інформаційно-нормативна база такої оцінки.

В другому розділі даної роботи представлений аналіз фінансової стійкості підприємства ПрАТ «» в 2020-2021 роках.

В третьому розділі надані пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості, антикризові заходи фінансового оздоровлення підприємства.

В четвертому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті питання охорони праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття «фінансова стійкість підприємства»

Важливим характеристикою фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. Вона залежить як від зовнішнього середовища, в якому підприємство здійснює свою діяльність, так від результатів діяльності, від існуючої системи управління на підприємстві.

Дослідження сутності поняття фінансової стійкості підприємства (ФСП) в економічній літературі дозволив зробити висновки, що не існує єдиного визначення цього поняття. Насамперед це пов'язано з тим, що дослідники розглядають різні аспекти фінансової стійкості.

В табл. 1.1 представлені визначення поняття «фінансова стійкість» підприємства різними вченими-економістами.

Деякі вчені-економісти дають вичерпну характеристику фінансової стійкості, інші ж це поняття розглядають у вузькому значенні як один із показників фінансового стану підприємства.

У табл. 1.1 надані визначення поняття «фінансова стійкість» підприємства з точок зору різних дослідників цього питання. Кожен з них при визначенні поняття фінансової стійкості підприємства зосереджується на певних, показниках, факторах, які визначають її сутність.

В результаті дослідження визначень сутності фінансової стійкості підприємства можна відокремити наступні підходи:

1. Фінансова стійкість як такий стан структури капіталу (фінансових ресурсів) підприємства, при якому власний капітал перевищує позиковий і забезпечує фінансову незалежність підприємства при несприятливих умовах

зовнішнього середовища.

Таблиця 1.1

Визначення поняття фінансової стійкості підприємства
українськими вченими-економістами

№ п/п	Автори	Визначення поняття
1	2	3
1	Базілінська О. Я.	«Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування» [1, с. 107]
2	Білик М.Д., Павловська О.В. Притуляк Н.М. Невмержицька Н. Ю.	«Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення» [2, с. 305]
3	Бланк І. О.	«Фінансова стійкість - це характеристика стабільності фінансового становища підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів» [3, с. 353]
4	Іваницька О. В.	«Фінансова стійкість - це обсяг фінансових ресурсів і ступінь їх використання, за допомогою яких підприємство вільно і ефективно забезпечує безперервність процесу виробництва і реалізації продукції за рахунок зростання капіталу із збереженням платоспроможності в умовах припустимого рівня ризику» [4, с. 7]
5	Литвин Б.М., Стельмах М.В.	«Фінансова стійкість — це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, що забезпечують йому незалежність від зовнішніх джерел фінансування» [5, с. 109]
6	Коробов М. Я.	«Фінансова стійкість — це відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики «фінансового стану» [6, с. 354]
7	Костирко Л.А.	«Фінансова стійкість — це здатність підприємства отримувати необхідний фінансовий результат, який дозволяє без корінних змін виробничої потужності забезпечити безперервність процесу виробництва і реалізації, а також розширення і оновлення виробництва» [7, с. 29]
8	Крамаренко Г. О. Чорна О. Є	«Фінансова стійкість підприємства - його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами» [7, с. 167]
9	Мамонтова Н. А.	«Фінансова стійкість - це такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва» [5, с. 7]

Продовження табл. 1.1

1	2	3
10	Савицька В.Г.	«Фінансова стійкість - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого розвитку» [10, с. 290]
11	Філімоненков О. С.,	«Фінансова стійкість - це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним» [11, с. 304]
12	Цал-Цалко Ю. С.	«Фінансова стійкість – рівень забезпеченості потреб господарської діяльності фінансовими ресурсами щодо їх наявності, розміщення та використання» [12, с. 327]
10	Школьник І. О. Боярко І. М. Дейнека О. В.	«Фінансова стійкість підприємства – це динамічна інтегральна характеристика його спроможності до мобілізації фінансових ресурсів при мінімальному ризику для здійснення господарської діяльності під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища» [13, с. 120]

2. Фінансова стійкість підприємства як його платоспроможність, яка забезпечується відповідністю між активами і джерелами їх фінансування.

3. Фінансова стійкість підприємства як стабільний фінансовий стан підприємства, який забезпечується прибутковою діяльністю, що дозволяє йому функціонувати і розвиватися.

Так, Коробов М.Я., Мамонтова Н.А. визначають фінансову стійкість як загальну характеристику фінансового стану підприємства. Іваницька О.В, Філімоненков О.С., Цал-Цалко Ю.С. характеризують ФСП як його платоспроможність. Бланк І. О. характеризує фінансову стійкість як співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів. Іваницька О. В. характеризує фінансову стійкість як обсяг фінансових ресурсів, за допомогою яких на підприємстві досягається збереження платоспроможності. Кривицька О.Р. акцентує увагу на тому, що для досягнення економічної незалежності підприємства та його розвитку, воно повинне сформувати достатній обсяг прибутку. Савицька Г. В. трактує фінансову стійкість в широкому розумінні як здатність підприємства функціонувати і розвиватися,

тобто його діяльність, яка гарантує йому платоспроможність та інвестиційну привабливість для інвесторів.

Підсумовуючи різні підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість», можна зробити висновок, що це комплексне поняття, яке характеризує фінансовий стан підприємства і знаходиться під впливом різноманітних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Основні фінансової стійкості підприємства представлені на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Ознаки фінансової стійкості підприємства [14, с. 188]

Формування фінансової стійкості підприємства можна представити у наступному вигляді (рис.1.2).

Як показано на рис. 1.2 фінансова стійкість підприємства забезпечується оптимальною структурою активів і пасивів підприємства, які в свою чергу впливають на платоспроможність і ліквідність підприємства.

Фінансово стійким можна вважати підприємство, яке за рахунок власних коштів формує свої запаси, своєчасно розраховується за своїми фінансовими зобов'язаннями і має можливості розвитку.

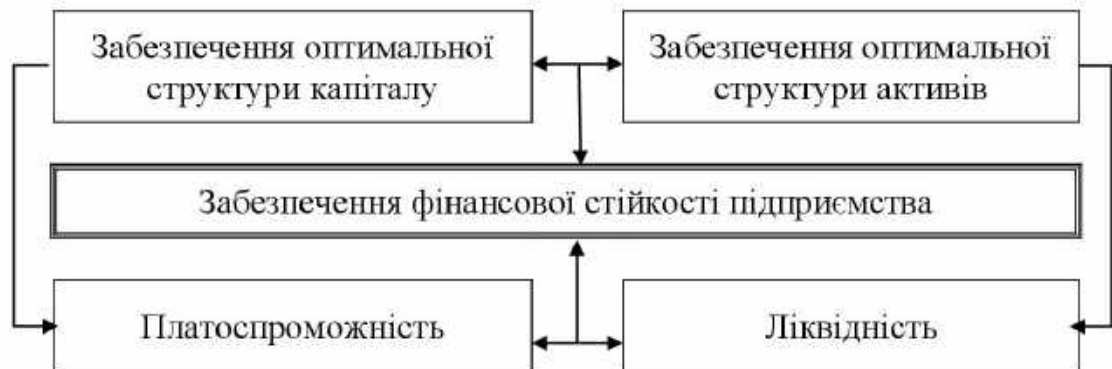

Рис. 1.2. Формування фінансової стійкості підприємства

Ліквідність – це характеристика фінансового стану, яка визначає здатність підприємства швидко перетворити свої активи в грошові кошти з мінімальними втратами і погасити свої зобов'язання, строк оплати за якими настає. Рівень ліквідності – це пряме відображення ефективності кредитної політики підприємства. Але для забезпечення стійкого фінансового стану підприємства окрім ліквідності, необхідно забезпечити і платоспроможність.

Платоспроможність – це можливість підприємства своєчасно розраховуватися з постачальниками, повертати кредити, виплачувати заробітну плату, вносити платежі до бюджету. Платоспроможність є довгостроковою характеристикою фінансової стійкості. Вона відображає ефективність фінансової політики на підприємстві.

Платоспроможним вважається таке підприємство, у якого насамперед оборотні активи більші, ніж зовнішні короткострокові зобов'язання, тому що необоротні активи мають фінансуватися за рахунок власного капіталу. Платоспроможність же, в міжнародній практиці, означає достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент всіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому власний капітал перевищує позиковий, така відповідність між фінансовими ресурсами і активами, що гарантують його платоспроможність, ліквідність і прибутковість.

Фінансова стійкість підприємства має забезпечуватися відповідною системою фінансового менеджменту (управління). Система менеджменту підприємства має забезпечувати такий стан фінансових ресурсів і активів, відповідності між ними, який би гарантував підприємству прибуткову діяльність, платоспроможність і ліквідність.

Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства надані на рис. 1.3. Всі суб'єкти економічної діяльності зацікавлені в забезпеченні фінансової стійкості. Кожен з них має свій інтерес цього забезпечення. А фінансову стійкість підприємства забезпечують його структура капіталу, ефективність функціонування, ліквідність та платоспроможність.

Рис. 1.3. Забезпечення фінансової стійкості підприємства [9]

На ФСП впливають різні фактори. Існують внутрішні (ендогенні) фактори – ті, які повністю або частково залежать від діяльності підприємства, та зовнішні (екзогенні) фактори – ті, що незалежні від діяльності підприємства.

До зовнішніх факторів належать: особливості стадії розвитку економіки країни; загальний фінансовий стан держави; рівень політичної стабільності в країні; державна економічна політика; державна фінансово-кредитна і податкова політика; загальні економічні умови ведення господарства; стабільність чинного регулюючого законодавства; рівень інфляції в країні; рівень реальних доходів населення; рівень безробіття в країні; стабільність валютного ринку; зміни кон'юнктури ринку та ситуація на міжнародному ринку; спад обсягу національного доходу; посилення монополізму на ринку; істотне зниження попиту; зріст пропозиції товарів-субститутів; зниження активності фондового ринку; негативні демографічні тенденції; стихійні лиха; погіршення криміногенної ситуації [15, с. 146].

Вплив зовнішніх чинників має стратегічний характер. Вони викликають кризове становище, якщо керівництво помилково або несвоєчасно відреагує на них. Така ситуація може виникати в разі відсутності програм прогнозування ймовірних загроз зовнішнього середовища на підприємстві.

До внутрішніх факторів відносяться: недостатньо диверсифікований асортимент продукції та його невідповідність потребам ринку; недостатня конкурентоздатність продукції; надто високий рівень витрат; енергоємність виробництва; рівень технічної оснащеності виробництва та застосування новітніх технологій; рівень організації процесів виробництва; постачання та збуту продукції; рівень кваліфікації управлінського персоналу; прибутковість фондового портфелю та ефективність інвестиційного менеджменту; неефективний маркетинг; низька ефективність виробничого менеджменту; низький рівень використання основних засобів; істотні перевитрати інвестиційних ресурсів; недосягнення запланованих обсягів прибутку; неефективна фінансова стратегія; надмірна частка позикового капіталу; великі обсяги дебіторської заборгованості; висока вартість капіталу; перевищення допустимих рівнів ризиків; неефективний фінансовий менеджмент [15, с. 147].

До зовнішніх факторів, які мають найбільший вплив на діяльність підприємств України, відносяться наступні: стабільність політичної ситуації в

країні, податкова політика, рівень інфляції, рівень реальних доходів населення, вплив змін на міжнародних ринках.

Серед внутрішніх факторів, які мають найбільший вплив на фінансову стійкість підприємств України, виділяють: невідповідність продукції певним стандартам якості, недостатній рівень технічного оснащення виробництва, недостатній рівень професійної кваліфікації робітників та управлінського персоналу, висока вартість залученого капіталу, неефективна та всебічно не проаналізована фінансова стратегія підприємства, неефективний маркетинг.

1.2. Нормативно-законодавча та інформаційна база оцінки фінансової стійкості підприємства

Оцінка ФСП може здійснюватися як фінансовими службами підприємства, власниками, так і зовнішніми користувачами такими, як споживачі і постачальники продукції, потенційні інвестори, аудитори.

Тому для оцінки ФСП використовуються різні інформаційні джерела при проведенні внутрішнього і зовнішнього аналізу ФСП. Так інформаційною базою для проведення аналізу ФСП зовнішніми користувачами є: законодавчі та нормативні акти, публічна фінансова і статистична звітність підприємства; інформаційні ресурси Інтернет. Інформаційною базою для проведення внутрішнього аналізу ФСП є дані бухгалтерського обліку підприємства; фінансова звітність підприємства; висновки аудиторських фірм.

Отже основним інформаційним джерелом внутрішньої і зовнішньої оцінки ФСП є фінансова звітність підприємства, формування якої здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» №996-XIV від 16 липня 1999 року [16] та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого в 2013 р. № 73 [17].

Основним законом для складання фінансової звітності і бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV, який визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні. Цей закон визначає основні поняття, такі як активи, зобов'язання, облікова політика, а також визначає мету і завдання бухгалтерського обліку [16]. Всі вимоги до основних форм фінансових звітів надані в НП(С)БО 1. При цьому в додатках до Положення наведено склад і структуру форм фінансової звітності підприємства.

Згідно НП(С)БО 1 фінансова звітність підприємства складається з взаємопов'язаних форм, на основі яких здійснюється аналіз фінансового стану підприємства, а саме з: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності.

Фінансова звітність повинна надавати дохідливу, доречну, достовірну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, давати змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому [17].

Основним звітним документом підприємства є «Звіт про фінансовий стан» (Баланс), який відображає фінансовий стан підприємства на певну дату, а саме: його активи, зобов'язання і власний капітал. В балансі надається стан засобів в двох напрямках: за складом майна (актив) і за джерелами формування активів (пасив).

«Звіт про фінансові результати» - це звіт про доходи підприємства від всіх видів діяльності, його витрати і фінансові результати. Призначення звіту про фінансові результати - це визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду, розкриття операційних витрат (на виробництво, збут, управління і інші операційні витрати) в розрізі економічних елементів та розрахунок показників прибутковості акцій. Показники прибутку на акцію використовуються для оцінки минулих результатів діяльності підприємства

з метою формування висновків щодо його потенціалу і ухвалення рішень про інвестиції. Його економічний зміст полягає в розкритті ефективності (прибутковості) використання підприємством ресурсів, наданих власниками його звичайних акцій.

«Звіт про рух грошових коштів» відображає залишки грошових коштів або їх еквівалентів на початок і кінець звітного періоду і потоки грошових коштів, тобто надходження і вибуття в розрізі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. Він містить інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період.

«Звіт про власний капітал» складається з метою розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства.

Складові частини власного капіталу подаються в динаміці. За кожним елементом власного капіталу надаються дані про залишок на початок року, поповнення джерел власних засобів, їх витрачання і залишок на кінець року.

Деякі найбільш важливі статті балансу розшифровуються в примітках до річної фінансової звітності.

Фінансова звітність має містити всю інформацію про фактичні і потенційні наслідки операцій і подій, які могли вплинути на рішення, які приймаються на її основі. Інформація, яка підлягає розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансових звітах або в примітках до них.

Нормативно-законодавчою базою оцінки ФСП є положення нормативно-правових актів України, а також актів різних органів державної влади, які носять рекомендаційний, пояснювальний характер, а саме:

1. Кодекс України з процедур банкрутства» № 2597-VIII від 18.10.18 [18]. Цей Закон встановлює порядок проведення аналізу фінансово-господарського стану підприємства щодо наявності ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства і організовує проведення такого аналізу при відкритті провадження у справах про банкрутство державних підприємств і підприємств, у статутному капіталі яких частка

державної власності перевищує 50 відсотків, умови і порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності - боржника або визнання його банкрутом і застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів [18].

2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 14 [19]. Рекомендації містять методику розрахунку показників платоспроможності.

3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій від 27.06.97 №81 [20]. Методика містить порядок розрахунку показників платоспроможності.

4. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектора економіки, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 15.02.2006 № 170 [21]. Містить порядок розрахунку показників оцінки фінансового стану підприємств державної форми власності.

5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, затверджена постановою Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій від 23.02.98 №22 [22]. Містить порядок розрахунку показників фінансового стану підприємства.

6. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, які підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121 [23]. Містить методику розрахунку показників платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості

Усі ці методики і положення затверджують певні групи показників і системи аналізу фінансової звітності в різних випадках. Тому далі розглянемо всі показники, які використовуються для оцінки ФСП.

1.3. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства

Для оцінки ФСП використовують різні групи показників, які поділяють на три групи [13]:

- 1) абсолютні, що відображають рівень забезпеченості запасів джерелами їх формування;
- 2) відносні показники - коефіцієнти, що відображають співвідношення окремих статей, розділів активу і пасиву балансу підприємства;
- 3) поріг рентабельності і запас фінансової стійкості.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники забезпеченості запасів підприємства певними джерелами фінансування. Ці показники характеризують типи ФСП: абсолютний, нормальний, нестійкий та кризовий.

Розкриємо розрахунок абсолютних показники ФСП.

Вартість запасів відображається в другому розділі активу балансу (рядок 1100). Кількісне значення даного показника визначається підсумовуванням даних за наступними статтями балансу: виробничі запаси (рядок 1101), незавершене виробництво (рядок 1102), готова продукція (рядок 1103), товари (рядок 1104).

Джерела фінансування (формування) запасів характеризують три основних показники:

1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК). Це різниця між власним капіталом (І розділ пасиву балансу) і необоротними активами (І розділ активу балансу):

$$ВОК = \text{I розділ Пасиву балансу} - \text{I розділ Активу балансу}. \quad (1.1)$$

Цей показник характеризує чистий оборотний капітал. Його збільшення в порівнянні з попереднім періодом свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства [24].

2. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів (ВД), що визначається шляхом збільшення попереднього показника на

суму довгострокових пасивів (II розділ пасиву балансу):

$$ВД = ВОК + II \text{ розділ пасиву балансу}, \quad (1.2)$$

3. Загальна величина основних джерел формування запасів (ОД), що визначається шляхом збільшення попереднього показника на суму короткострокових кредитів:

$$ОД = ВД + \text{Короткострокові кредити}, \quad (1.3)$$

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами фінансування:

1. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів ($\Delta ВОК$):

$$\Delta ВОК = ВОК - З, \quad (1.4)$$

де З – запаси.

2. Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових джерел формування запасів ($\Delta ВД$):

$$\Delta ВД = ВД - З, \quad (1.5)$$

3. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів ($\Delta ОД$):

$$\Delta ОД = ОД - З, \quad (1.6)$$

Отже, джерелами формування запасів (З) виступають: власні оборотні кошти (ВОК), короткострокові кредити і позики (КК), розрахунки з кредиторами за товарними операціями (КЗ). В залежності від співвідношення між запасами і джерелами їх формування виділяють наступні типи фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість, яка характеризується тим, що підприємство фінансує свої запаси тільки за рахунок власних оборотних коштів, не залучаючи ні довгострокових, ні короткострокових позикових засобів. Діяльність такого підприємства характеризується мінімальним ступенем ризику. Підприємство є платоспроможним і на ньому, як правило, відсутні порушення фінансової дисципліни. Такий тип ФСП зустрічається в

справжніх умовах розвитку економіки України надто рідко. Він задається умовою:

$$BOK \geq 3. \quad (1.7)$$

Це позначає, що всі запаси повністю покриваються власними оборотними коштами, і підприємство не залежить від зовнішніх джерел фінансування. Однак такий тип ФСП не можна оцінювати як ідеальний, оскільки він свідчить про те, що підприємство не бажає або не має можливості використовувати позикові кошти для фінансування своєї діяльності.

2. Нормальна фінансова стійкість, якщо воно використовує власні та довгострокові позикові джерела фінансування. Підприємство формує свої запаси за рахунок довгострокових джерел (власних оборотних коштів і довгострокових пасивів). Оскільки ці джерела фінансування є довгостроковими, діяльність підприємства характеризується мінімальним ступенем ризику. Однак підприємство становиться фінансово залежним від зовнішніх джерел фінансування – довгострокових. Діяльність такого підприємства, як правило, характеризується відсутністю неплатежів і з точки зору фінансового левериджу є нормальною. Такий тип фінансової стійкості задається умовою:

$$BOK < 3 \leq BOK + ДП, \quad (1.8)$$

де

ДП – довгострокові позикові джерела (II розділ пасиву балансу).

Такий тип фінансової стійкості є найбільш бажаним, оптимальним для підприємства

3. Нестійкий фінансовий стан, який характеризується тим, що підприємство фінансує свої запаси за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових коштів і короткострокових кредитів, тобто за рахунок всіх основних джерел формування запасів. Такий тип ФСП характеризується порушенням платоспроможності, але зберігається можливість її відновлення за рахунок поповнення джерел власних коштів (в

першу чергу, за рахунок нерозподіленого прибутку), скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. На підприємстві мають місце порушення фінансової дисципліни (затримки в оплаті праці, використання тимчасово вільних власних засобів з резервного фонду й ін.), перебої в надходженні коштів, невиконання фінансового плану та й інші відхилення в діяльності підприємств.

Такий тип фінансової стійкості задається умовою:

$$BOK + ДП < Z \leq BOK + ДП + КК, \quad (1.9)$$

де

КК – короткострокові кредити банків.

Фінансова нестійкість вважається нормальною (допустимою), якщо величина короткострокових кредитів і позик, кредиторської заборгованості за товарними операціями, що залучаються для формування запасів, не перевищує сумарної вартості виробничих запасів та готової продукції, яка є найбільш ліквідною частиною запасів.

4. Кризовий фінансовий стан, при якому підприємство знаходиться на грані банкрутства, оскільки в даній ситуації кошти, короткострокові цінні папери і дебіторська заборгованість підприємства не покривають навіть його кредиторської заборгованості. Діяльність підприємства характеризується наявністю регулярних несплатежів, за якими кризовий стан підприємства можна класифікуватися за наступними ступенями:

перший ступінь — наявність прострочених позичок банкам;

другий ступінь — наявність, крім того, простроченої заборгованості постачальникам за товари;

третій ступінь — наявність, крім того, недоїмок у бюджет і позабюджетні фонди (це межує з банкрутством).

Такий тип фінансової стійкості задається умовою:

$$Z > BOK + ДП + КК. \quad (1.10)$$

Поряд із абсолютними показниками оцінки ФСП використовують також відносні показники – фінансові коефіцієнти.

Відносні показники ФСП поділяють на дві групи [13, с.125]:

1. Коефіцієнти капіталізації (характеризують фінансову стійкість, виходячи зі структури джерел фінансових ресурсів підприємства – пасиву балансу)

2. Коефіцієнти покриття (характеризують фінансову стійкість, виходячи з витрат на обслуговування позикових джерел фінансування підприємства).

Методику розрахунку відносних показників ФСП представлено в табл. 1.2.

Коефіцієнт автономії характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих в його діяльність. Чим вищим є значення цього показника, тим більше підприємство є фінансово стійким, стабільним і незалежним від зовнішніх кредиторів.

Доповненням до цього показника є коефіцієнт концентрації позикового капіталу — їх сума має дорівнювати 1 (або 100%). Щодо рівня залучення позичених коштів у зарубіжній практиці існують різні думки. Найбільш поширена така: частка власного капіталу має бути не меншою за 0,6 (60%). В підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори вкладають охочіше кошти, оскільки воно з більшою ймовірністю може погасити борги за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт фінансування відображає співвідношення позикових та власних джерел фінансування без розподілу позикових на довго- та короткострокові [24].

Коефіцієнт фінансування - це найвагоміший показник, який свідчить про фінансову залежність підприємства від залучення позикових коштів. Він показує, скільки позикових коштів залучає підприємство на 1 грн. власного капіталу. Чим більше значення показника, тим вищий ризик інвесторів, оскільки у разі невиконання зобов'язань зростає можливість банкрутства підприємства.

Таблиця 1.2

Алгоритм розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства [13]

Назва показника	Призначення показника	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку за балансом
1	2	3	4
Коефіцієнти капіталізації			
Коефіцієнт незалежності (автономії)	Характеризує частку власного капіталу в загальній вартості капіталу (майна)	$>0,5$	<u>Власний капітал</u> Валюта балансу
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Показує частку позикового капіталу в загальній вартості капіталу (майна)	$<0,5$	<u>Позиковий капітал</u> Валюта балансу
Коефіцієнт фінансової залежності	Характеризує ступінь залежності підприємства від позикових джерел фінансування	$<2,0$	<u>Валюта балансу</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансування	Показує, скільки позикового капіталу приходить на 1 грн. власного капіталу	$<1,0$	<u>Позиковий капітал</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансового ризику	Показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу (платного)	$<0,3$	<u>Позиковий капітал (платний)</u> Власний капітал
Коефіцієнт фінансової стійкості(I)	Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	–	<u>Власний капітал+Довгострокові зобов'язання</u> Валюта балансу
Коефіцієнт фінансової стійкості(II)	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом	>1	<u>Власний капітал</u> Поточні зобов'язання
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	Показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власного оборотного капіталу	$>0,1$	<u>Власний оборотний капітал</u> Оборотні активи
Коефіцієнт забезпеченості запасів ВОК	Характеризує, яка частка запасів фінансується за рахунок власного капіталу	0,6-0,8	<u>Власний оборотний капітал</u> Запаси

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частка власного капіталу вкладена у оборотні активи	>0,5	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнти покриття			
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	Показує частку короткострокових зобов'язань у загальному їх розмірі	0,5-0,6	$\frac{\text{Поточні зобов'язання}}{\text{Позиковий капітал}}$
Коефіцієнт покриття інвестицій	Характеризує частку діяльності підприємства, яка фінансується за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань	0,75-0,9	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Характеризує, яка частка необоротних активів фінансується за рахунок довгострокових зобов'язань	зростання	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}}$
Коефіцієнт покриття запасів	Показує, скільки припадає «нормальних» джерел фінансування на 1 грн запасів	—	$\frac{\text{ВСК} + \text{ДЗ} + \text{КК}}{\text{Запаси}}$
Коефіцієнт структури довгострокових джерел фінансування: - коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; - коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Показує, яку частку складають довгострокові зобов'язання в довгострокових джерелах фінансування підприємства Показує, яку частку складає власний капітал в довгострокових джерелах фінансування підприємства	0,4-0,5 0,6-0,5	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$ $\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$
Коефіцієнт покриття відсотка	Свідчить про потенційну можливість підприємства погасити позику	зростання	$\frac{\text{Прибуток до оподаткування} + \text{Фінансові витрати}}{\text{Фінансові витрати}}$

Коефіцієнт фінансового ризику - при розрахунку даного показника в якості позикового капіталу береться лише платний капітал підприємства. Оптимальне значення 0,3-0,5. Критичним значенням цього коефіцієнту вважається 1 [25, с. 121].

Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності показує, яка частина загальної вартості активів підприємства сформована за рахунок найбільш надійних джерел фінансування, тобто не залежить від короткострокових залучених коштів. За своїм змістом, це уточнений коефіцієнт автономії.

Необхідний рівень будь-якого відносного показника може бути встановлений лише з врахуванням його цільового призначення.

Третя група показників оцінки ФСП – поріг рентабельності і запас фінансової стійкості.

Поріг рентабельності (точка беззбитковості) - це такий обсяг реалізації продукції, що дозволяє підприємству відшкодувати всі витрати (змінні і постійні), не одержуючи прибутку. Чим менша величина порогу рентабельності, тим більш фінансово стійким є підприємство.

Запас фінансової стійкості (ЗФС) характеризує рівень захищеності основної діяльності від зниження доходів та фінансових результатів, який склався на підприємстві на даний момент часу і яким можна скористатися на випадок форс-мажорних обставин. Також ЗФС визначає захищеність кредиторів та постачальників від можливої несплати коштів за розрахунками.

ЗФС показує величину, на яку фактичний або запланований обсяг реалізації перевищує поріг рентабельності.

Для розрахунку ЗФС знаходять різницю між чистим доходом від реалізації та точкою беззбитковості. Потім визначають коефіцієнт запасу фінансової стійкості, який характеризує частку ЗФС в чистому доході від реалізації та показує, на скільки відсотків можуть бути знижені обсяги реалізації, якщо підприємство не отримує прибутку від операційної діяльності (рис. 1.4). Чим більша величина даного коефіцієнта, тим вище фінансова стійкість підприємства.

$$\begin{array}{c}
 \text{Постійні витрати} \\
 \hline
 \text{Маржинальний дохід / Чистий дохід від реалізації продукції} \\
 \hline
 \text{Чистий дохід від реалізації продукції} \quad \text{Поріг рентабельності} \\
 \hline
 \text{Чистий дохід від реалізації продукції} \\
 \hline
 \text{Коефіцієнт запасу фінансової стійкості}
 \end{array}$$

Рис.1.4. Визначення порогу рентабельності та ЗФС підприємства

Оскільки стійкий фінансовий стан підприємства забезпечується ліквідністю його активів та платоспроможністю (як оптимальне співвідношення його капіталу) (рис. 1.1), тому для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно також аналізувати його ліквідність та платоспроможність. Для цього здійснюють аналіз ліквідності балансу підприємства, а потім розраховують і аналізують показники ліквідності, які дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, а також у випадках виникнення надзвичайних ситуацій.

Отже, в першому розділі кваліфікаційної роботи розкрита сутність поняття фінансової стійкості підприємства, фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства, а також методи оцінки фінансової стійкості підприємства та інформаційно-нормативна база такої оцінки. Відповідно до розглянутих методів оцінки в другому розділі роботи буде проведений аналіз фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»)

2.1. Загальна характеристика підприємства

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснювався на основі даних господарської діяльності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» (ПрАТ «ОМЗ»).

Підприємство було засновано в 1920 році як майстерня з виробництва ліжок. В 1929 році її реорганізовано в завод «Червона гвардія», який до 1941 року виготовляв газогенератори. Під час окупації міста Одеси в роки другої світової війни підприємство було повністю зруйновано. У післявоєнні роки воно було повністю відбудовано і докорінно реконструйовано, перейменовано в Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія». Завод став спеціалізуватися на виробництві гірничошахтного устаткування, а також стаціонарних газогенераторів [26].

Згідно наказу Міністра вугільної промисловості України № 298 від 28 червня 1996 року державний Одеський машинобудівний завод «Червона Гвардія» був перетворений у відкрите акціонерне товариство відповідно до Указів № 210 від 15.06.1993 року Президента України «Про корпоратизацію державних підприємств» та №116 від 07.02.1996 року «Про структурну перебудову вугільної промисловості», а також Законів України: «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 року; «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року; «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року; «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» від 18 лютого 1992 року [27].

Відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів від 09.11.2010 року ВАТ «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія» перейменоване у Публічне акціонерне товариство «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія», яке стало правонаступником всіх прав та обов'язків ВАТ «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія».

Відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів (протокол № 1/2016 від 27.04.2016 року) ПАТ «Одеський машинобудівний завод «Червона гвардія» було перейменоване у ПАТ «Одеський машинобудівний завод».

Згідно рішення Загальних зборів акціонерів від 19.04.2017 року ПАТ «Одеський машинобудівний завод» змінило тип та найменування на Приватне акціонерне товариство «Одеський машинобудівний завод» (ПрАТ «ОМЗ») [27].

Основними видами діяльності підприємства є: лиття сталі, виробництво підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування, лиття чавуну.

Основний вид продукції, яку виготовляло ПрАТ «ОМЗ» в 2021 р. - це номенклатура деталей автозчепного пристрою СА-3М вантажних залізничних вагонів та лиття за кресленням замовників з низьколегованих вуглецевих сталей та сірого нелегованого чавуна вагою в середньому від 0,3 до 2500 кг. Обсяг виробництва лиття в 2021 р. склав 23 876,9 тис. грн. з ПДВ. Експорт в звітному році склав 4 057,5 тис.грн., країна-імпортер - Шотландія, місто Единбург.

Основним ринком збуту запасних частин до вантажних вагонів є підприємства залізничного транспорту України. Основні клієнти: Регіональні філії АТ "Українська залізниця": "Львівська залізниця", "Південно-Західна залізниця", "Одеська залізниця", "Придніпровська залізниця", "Південна залізниця", "Панютинський вагоноремонтний завод", "Пасажирська компанія", "Рефрижераторна компанія", ТОВ "Лемтранс".

Основними замовниками сталевих та чавунних литва на замовлення на протязі 2021 р. були наступні підприємства: ТОВ "Механозбиральний універсальний завод" (м. Ізмаїл), ПП "Паландін Агро" (м.Балта), ПрАТ

"Стальканат- Силур" (м.Одеса), ПрАТ "Одеський завод радіально-сверлильних верстатів" (м.Одеса), ТОВ "Нумінатор" (м.Берегове) [27]. На протязі 2021 р. ПрАТ «ОМЗ» здійснювалася робота з пошуку нових видів продукції та впровадження в виробництво нових марок ливарних сплавів.

Другим за обсягом виробництва в 2021 р. являється напрямок металообробки та виготовлення металоконструкцій (механічна обробка литва за кресленнями замовників; виготовлення резервуарів для зберігання нафтопродуктів, нестандартного обладнання). Загальний обсяг металообробки склав 6 608,0 тис. грн. з ПДВ. Основними замовниками продукції металообробки та металоконструкцій на протязі 2021 р. стали ТОВ "Векам Трейд" (м.Кривий Ріг), ТОВ "ТК "Ювента" (м.Одеса), ТОВ "С-Інжинірінг" (м.Одеса), ТОВ "Маст- Буд" (м.Маріуполь) [27].

У зв'язку зі значним падінням за останні роки попиту на гірничошахтне обладнання (лебідки допоміжні шахтні ЛВ-25, 1ЛШВ-01, 1ЛВ-09, 1ЛВ-01, ЛП, ПМЛ) виготовлення даного обладнання, яке раніше становило основний обсяг виробництва, виконується лише при наявності замовлень.

З початком бойових дій на Сході України від кінця 2014 ПрАТ «ОМЗ» залучено до виконання військового замовлення: відновлення знятих з консервації БРДМ-2; покриття бронею автомашин; виготовлення бронепластин, що зупиняють кулі калібрів 7,62 та 5,45 мм, протикумулятивних екранів для бронетехніки, печей-буржуйок, засобів примусової зупинки транспорту «Іжак» тощо [27].

Середньооблікова чисельність працівників облікового складу ПрАТ «ОМЗ» на кінець 2021 року складала 128 осіб [27].

За даними ПрАТ «ОМЗ» статутний капітал компанії становить 8419910 грн. і поділений на 33679640 простих акцій номінальною вартістю 0,25 грн. В табл. 2.1 надано розміщення акцій підприємства.

Підприємство здійснює свою діяльність згідно зі Статутом. Воно має самостійний баланс, поточні рахунки в національній і іноземних валютах, круглу печать, штампи.

Власники акцій ПрАТ «ОМЗ»

№ п/п	Власники	Кількість, шт.	Вартість, грн	Частка у Статутному фонді, %
1.	ВУСТЕР ТРЕЙД ІНК. (WOOSTER TRADE INC.)	6504288	1626072	19.312225
2.	САЙМОНД ІНВЕСТ КОРП. (SYMOND INVEST CORP.)	6735928	1683982	20.000000
3.	ГЛОС ТРЕЙДІНГ ЛТД. (GLOS TRADING LTD.)	6735928	1683982	20.000000
4.	БАРАТ ЕНТЕПРАЙЗЕС С.А. (BARAT ENTERPRISES S.A.)	6735928	1683982	20.000000
5.	МЕЙЕРСОН ЮНАЙТЕД ЛТД. (MEYERSON UNITED LTD.)	6735928	1683982	20.000000
6.	Акції з обмеженнями	231640	57910	0.687775
РАЗОМ:		33679640	8419900	100,00

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за 2019-2021 роки показав, що діяльність підприємства є збитковою, і крім того, спостерігається негативна тенденція зростання обсягів збитків ПрАТ «ОМЗ».

На рис. 2.1 представлена динаміка чистого доходу, собівартості і фінансових результатів ПрАТ «ОМЗ» в 2018-2022 роках.

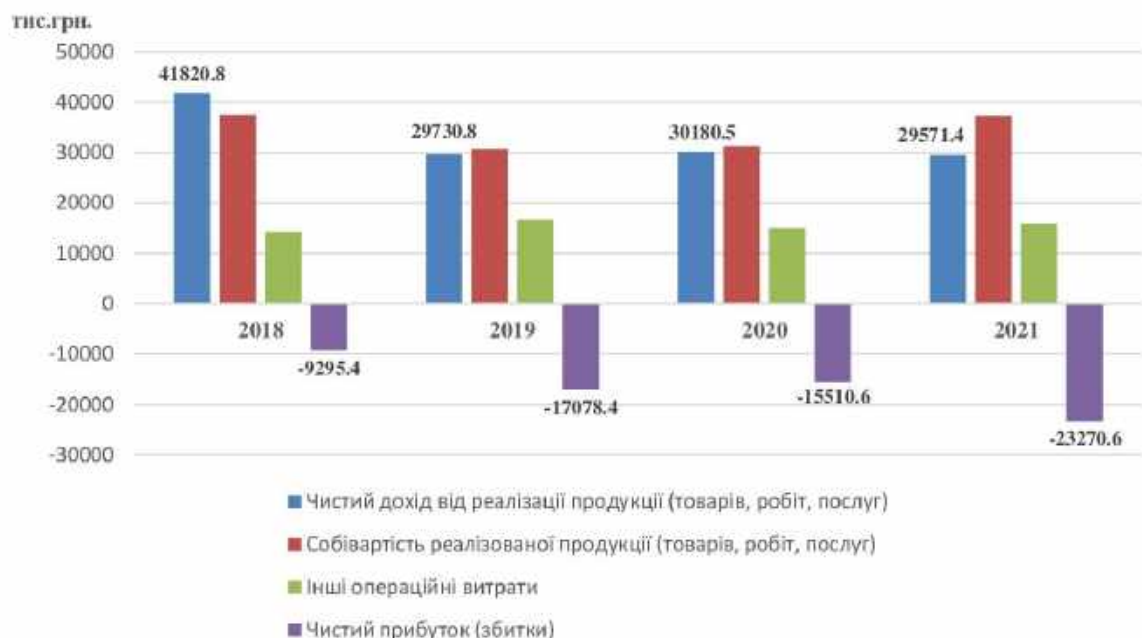

Рис. 2.1. Динаміка чистого доходу, собівартості і фінансових результатів ПрАТ «ОМЗ» в 2018-2022 роках

2.2. Аналіз динаміки, структури майна та капіталу підприємства

Для аналізу структуру і динаміки майна та капіталу підприємства використовуємо порівняльний аналітичний баланс, який складається на основі «Звіту про фінансовий стан підприємства» (Балансу - форми 1 фінансової звітності). Він дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства у найбільш узагальненому вигляді. Порівняльний аналітичний баланс містить показники як горизонтального, так і вертикального аналізу. Групування статей балансу для складання аналітичного балансу наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Групування статей балансу для складання аналітичного балансу
підприємства

Статті балансу	Код рядка балансу
1	2
Майно разом	1300
1. Необоротні активи	1095
2. Оборотні активи	1195
2.1. Запаси	1100
2.2. Поточні біологічні запаси	1110
2.3. Поточна дебіторська заборгованість	1120÷1155 (без 1136)
2.4. Гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції	1160+1165
2.5. Інші оборотні активи	1170÷1190
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200
Капітал разом	1900
1. Власний капітал	1495
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	1400
1.2. Капітал у дооцінках	1405
1.2. Додатковий капітал	1410
1.3. Резервний капітал	1415
1.4. Нерозподілений прибуток	1420
1.5. Неоплачений капітал	1425
1.6. Вилучений капітал	1430
2. Позиковий капітал	1595+1695+1700
2.1. Довгострокові зобов'язання	1595
2.2. Короткострокові кредити та позики	1600+1610
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	1615+1620+1625+1630+1660+1665+1690

1	2
2.4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700

На підставі табл. 2.2 складемо порівняльний аналітичний баланс ПрАТ «ОМЗ» і надамо його в табл. 2.3.

Валюта балансу підприємства на кінець 2019 року складає 81245 тис. грн. За 2020-2021 роки вона збільшилася на 5750 тис. грн. або на 6,86%, причому в 2020 році відбулося зменшення вартості майна, а за 2021 рік – навпаки вартість майна збільшилася. Це свідчить про незначне зростання виробничих можливостей підприємства в 2020-2021 роках.

Зростання вартості майна ПрАТ «ОМЗ» відбулося за рахунок зростання вартості необоротних активів на 2323 тис. грн. (на 6,54%), а також і вартості оборотних активів на 3247 тис. грн. (на 7,1%). Причому питома вага необоротних активів в структурі майна підприємства зменшилась на 0,13%, а оборотних активів зросла на 0,13%. Це свідчить про зростання оборотності всього майна підприємства.

Грошові кошти та їх еквіваленти на ПрАТ «ОМЗ» зменшилися за 2020-2021 роки за абсолютною величиною на 1029 тис.грн. або на 17,49%, а їх питома вага в структурі активів зменшилася на 1,65%, що свідчить про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства.

Вартість запасів за абсолютним розміром збільшилася на 2578 тис. грн. або на 11,61%, а за питомою вагою в загальній вартості активів - на 1,22%, що свідчить про зростання обсягів виробництва продукції.

Кошти в розрахунках за два роки збільшились за абсолютним розміром на 1348 тис.грн. або на 7,69%, а за питомою вагою в загальній вартості активів – на 0,17 %. Якщо порівнювати зростання вартості коштів в розрахунках зі зростанням чистого доходу, який зменшився на 0,54%, то це свідчить про погіршення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Таблиця 2.3

Аналітичний баланс ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» (станом на кінець року)

Статті балансу	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+: -)			
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	2021року від 2019 року		2021року від 2020року	
							суми, тис. грн.	питомої ваги, %	суми, тис. грн.	питомої ваги, %
Активи разом	81245	100,00	78637	100,00	86815	100,00	+5570	X	+8178	X
1. Необоротні активи	35520	43,72	36230	46,07	37843	43,59	+2323	-0,13	+1613	-2,48
2. Оборотні активи	45725	56,28	42407	53,93	48972	56,41	+3247	+0,13	+6565	+2,48
2.1. Запаси	22204	27,33	22152	28,17	24782	28,55	+2578	+1,22	+2630	+0,38
2.2. Кошти у розрахунках	17535	21,58	18545	23,58	18883	21,75	+1348	+0,17	+338	-1,83
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	5883	7,24	1626	2,07	4854	5,59	-1029	-1,65	+3228	+3,52
2.4. Інші оборотні активи	103	0,10	84	0,10	453	0,52	+350	+0,42	+369	+0,42
Капітал разом	81245	100,00	78637	100,00	86815	100,00	+5570	X	+8178	X
1. Власний капітал	-46674	-57,45	-62183	-79,07	-85454	-98,43	-38780	-40,98	-23271	-19,36
1.1. Зареєстрований капітал	8420	10,36	8420	10,71	8420	9,70	0	-0,66	0	-1,01
1.2. Додатковий капітал	27936	34,38	27936	35,53	27936	32,18	0	-2,20	0	-3,35
1.3. Резервний капітал	842	1,04	842	1,07	842	0,97	0	-0,07	0	-0,10
1.4. Нерозподілений прибуток	-83872	-103,23	-99381	-126,38	-122652	-141,28	-38780	-38,05	-23271	-14,90
2. Позиковий капітал	127919	157,45	140820	179,07	172269	198,43	+44350	+40,98	+31449	+19,36
2.1. Довгострокові зобов'язання	19130	23,55	18908	24,04	18879	21,74	-251	-1,81	-29	-2,30
2.2. Короткострокові кредити	28	0,03	0	0,00	0	0,00	-28	-0,03	0	0,00
2.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	108761	133,87	121912	155,03	153390	176,69	+44629	+42,82	+31478	+21,66
– кредиторська заборгованість за товари, роботи	18355	22,59	19005	24,17	21807	25,12	+3452	+2,53	+2802	+0,95
– інші поточні зобов'язання	90406	111,27	102907	130,86	131583	151,57	+41177	+40,30	+28676	+20,71

Зростання капіталу ПрАТ «ОМЗ» за 2020-2021 роки на 5750 тис. грн. відбулося в результаті зростання позикового капіталу, вартість якого за цей період збільшилася на 172269 тис.грн. або 46,24%. Власний капітал ПрАТ «ОМЗ» за цей ще період зменшився на 38780 тис.грн. або на 183,1%. Причому спостерігається негативна тенденція зростання вартості позикового капіталу і зменшення вартості власного капіталу.

Отже, за 2020-2021 роки відбулося зниження фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ».

Зменшення величини власного капіталу як у 2020, так у 2021 роках було викликане в першу чергу зростанням розміру непокритих збитків на підприємстві. Якщо на кінець 2019 року непокриті збитки становили 83872 тис.грн., то на кінець 2020 року вони збільшилися до 99381 тис.грн., а на кінець 2021 – до 122652 тис.грн. Все це свідчить про збиткову діяльність ПрАТ «ОМЗ». Збитки становили в 2020 році – 15510 тис.грн., в 2021 р. – 23270 тис.грн.

Протягом 2020-2021 років незмінною залишається величина зареєстрованого капіталу ПрАТ «ОМЗ», складаючи 8420 тис.грн., а також додаткового і резервного капіталів.

Позиковий капітал у 2020-2021 роках представлений поточними зобов'язаннями за розрахунками, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами. Підприємство мало короткостроковий кредит в розмірі 28 тис.грн. тільки на кінець 2019 року. Що стосується довгострокових зобов'язань, то їх вартість на кінець 2019 року складала 19130 тис.грн., а питома вага в загальній вартості капіталу – 23,55%, то на кінець 2021 року їх величина складала вже 18879 тис.грн., а питома вага – 21,74%.

Найбільшою складовою позикового капіталу ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. Якщо на кінець 2019 року їх вартість становила 108761 тис.грн., а питома вага в загальній вартості капіталу – 133,87%, то на кінець 2021 року – відповідно 153390 тис.грн. і 176,69%. Це можна оцінити негативно. Взагалі поточні зобов'язання призначені в

основному для покриття поточних потреб, і в будь-який час кредитори можуть вимагати повернення боргів, а за несвоєчасне погашення можуть нараховуватися штрафи, пені.

Аналіз структури капіталу підприємства показує, що підприємство в 2020-2021 роках взагалі немає власного капіталу. Питома вага власного капіталу в структурі капіталу ПрАТ «ОМЗ» має негативне значення. Непокриті збитки підприємства «з'їли» власний капітал підприємства, тобто ПрАТ «ОМЗ» повністю залежить від зовнішніх джерел фінансування.

Аналіз показав, що основними ознаками «незадовільного» балансу даного підприємства є:

- відсутність власного капіталу;
- неоднакові темпи приросту дебіторської та кредиторської заборгованості (дебіторська заборгованість за 2020 – 2021 роки збільшилася на 7,69%, а кредиторська – на 41,03%).

Оптимальною структурою балансу вітчизняного підприємства є співвідношення:

1. Необоротні активи < 56%.
2. Оборотні активи > 44%.
3. Власний капітал + доходи майбутніх періодів $\geq$ 60%.
4. Довгострокові зобов'язання $\approx$ 0.
5. Поточні зобов'язання $\leq$ 40%.

Для ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» виконуються тільки два співвідношення (перше, друге), тобто структура балансу є неоптимальною.

Поряд з побудовою порівняльного аналітичного балансу для одержання загальної оцінки динаміки фінансового стану за звітний період зіставимо зміни підсумку балансу зі змінами фінансових результатів господарської діяльності за звітний період, наприклад зі зміною чистого доходу від реалізації продукції, інформація про яку міститься у ф. № 2 річної звітності. Зіставлення здійснюється шляхом порівняння коефіцієнтів приросту чистого доходу від

реалізації продукції ($K_{\text{чд}}$) і середнього значення підсумку балансу за звітний період ($K_{\text{б}}$). Якщо $K_{\text{чд}} > K_{\text{б}}$, то в звітному періоді використання фінансових ресурсів підприємства було більш ефективним, чим у попередньому періоді; якщо $K_{\text{чд}} < K_{\text{б}}$ — менш ефективним. Визначення коефіцієнтів зростання валюти балансу та чистого доходу здійснюється наступним чином:

$$K_{\text{б}} = \frac{B_{\text{ср1}} - B_{\text{ср0}}}{B_{\text{ср0}}} \times 100, \quad (2.1)$$

де $B_{\text{ср1}}, B_{\text{ср}}$ — середня величина підсумку балансу за звітний і попередній роки.

Коефіцієнт зростання чистого доходу від реалізації продукції:

$$K_{\text{чд}} = \frac{\text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_0}{\text{ЧД}_0} \times 100, \quad (2.2)$$

де $\text{ЧД}_1, \text{ЧД}_0$ — чистий дохід від реалізації продукції за звітний і попередній періоди.

Розрахуємо коефіцієнти зростання валюти балансу і коефіцієнти зростання чистого доходу від реалізації продукції в 2020 та 2021 роках (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Коефіцієнти зростання валюти балансу і чистого доходу від реалізації

ПрАТ «ОМЗ» в 2020 і 2021 роках

Показник	2020 рік	2021 рік
1	2	3
1. Коефіцієнт зростання валюти балансу $K_{\text{б}}$	1,45%	3,48%
2. Коефіцієнти зростання виручки від реалізації продукції $K_{\text{чд}}$	1,51%	-2,02%
Порівняння коефіцієнтів росту валюти і росту виручки від реалізації продукції	$K_{\text{б}} < K_{\text{чд}}$	$K_{\text{б}} > K_{\text{чд}}$

З результатами розрахунків коефіцієнтів зростання валюти балансу і коефіцієнтів зростання чистого доходу від реалізації продукції в 2020 та 2021

роках можна зробити висновок, що в 2020 році використання фінансових ресурсів ПрАТ «ОМЗ» було більш ефективним ніж у 2021 році.

2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства за абсолютними та відносними показниками

Відповідно до методики розрахунку показників фінансової стійкості підприємства, наданої в розділі 1.2 розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ», а саме: показники наявності різних видів джерел формування запасів, показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування. В табл. 2.5 наданий розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» за 2020-2021 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 рр.

Показник	Значення, тис.грн.			Динаміка	
	На кінець	На кінець	На кінець	За	За
	2019р.	2020р.	2021р.	2020	2021
1	2	3	4	5	6
1. Власний оборотний капітал підприємства	-82 194	-98 413	-123 297	-16219	-24884
2. Довгострокові кредити і позичкові засоби	19130	18908	18879	-222	-29
3. Загальна сума короткострокових кредитів підприємства	28	0	0	-28	0
4. Основні джерела формування запасів і витрат	-63036	-79505	-104418	-16469	-24913
5. Матеріальні запаси	22204	22152	24782	-52	+2630
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (ΔВОК) (ряд.1-ряд.5)	-104398	-120565	-148079	-16167	-27514
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових джерел (ΔВД) (ряд.1+ряд.2-ряд.5)	-85268	-101657	-129200	-16389	-27543

1	2	3	4	5	6
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів (ряд.4-ряд.5)	-85240	-101657	-129200	-16417	-27543
9. Тривимірний показник фінансової ситуації	кризовий фінансовий стан	кризовий фінансовий стан	кризовий фінансовий стан	X	X

Дані табл. 2.5 свідчать, що підприємство ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів здійснюється за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості. Причому ситуація погіршується: спостерігається негативна тенденція зменшення всіх джерел фінансування запасів підприємства, зростання нестачі як власного оборотного капіталу, так і власних та довгострокових джерел, а також і основних джерел формування запасів. Нестача основних джерел формування запасів за 2020 рік збільшилась на 19,26%, а за 2021 рік – на 27,09%.

Отже за абсолютними показниками ПрАТ «ОМЗ» має кризовий фінансовий стан.

Далі здійснимо оцінку фінансової стійкості підприємства шляхом розрахунку відносних показників, які були розкриті в табл. 1.2.

Розрахунок цих відносних коефіцієнтів фінансової стійкості для ПрАТ «ОМЗ» за 2020-2021 роки наданий в табл. 2.6.

Отже, розрахунок відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» повністю підтвердив висновки, зроблені на підставі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Всі коефіцієнти капіталізації, які характеризують фінансову стійкість ПрАТ «ОМЗ» з точки зору структури джерел фінансування підприємства, мають від'ємне значення, оскільки у підприємства немає власного капіталу. Непокриті збитки перекрили вартість власного капіталу.

Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	На кінець року			Відхилення, тис. грн.	
		2018	2019	2020	2019 від 2018	2020 від 2019
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнти капіталізації						
Коефіцієнт автономії	>0,5	-0,574	-0,791	-0,984	-0,216	-0,194
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	1,574	1,791	1,984	0,216	0,194
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	-1,741	-1,265	-1,016	0,476	0,249
Коефіцієнт фінансування	<1,0	-2,741	-2,265	-2,016	0,476	0,249
Коефіцієнт фінансового ризику	0,3-0,5	-0,001	0,000	0,000	+0,001	0,000
Коефіцієнт фінансової стійкості(I)	—	-0,339	-0,550	-0,767	-0,211	-0,217
Коефіцієнт фінансової стійкості(II)	>1	-0,429	-0,510	-0,557	-0,081	-0,047
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	>0,1	-1,798	-2,321	-2,518	-0,523	-0,197
Коефіцієнт забезпеченості запасів	0,6-0,8	-3,702	-4,443	-4,975	-0,741	-0,533
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0-1	-0,072	-0,017	-0,039	0,055	-0,023
Коефіцієнти покриття						
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,5-0,6	0,8502	0,8657	0,8904	0,015	0,025
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,75-0,9	-0,3390	-0,5503	-0,7669	-0,211	-0,217
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	зростання	0,5386	0,5219	0,4989	-0,017	-0,023
Коефіцієнт покриття запасів	—	-2,8389	-3,5891	-4,2135	-0,750	-0,624
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	0,75-0,9	-0,3390	-0,5503	-0,7669	-0,211	-0,217
Коефіцієнт структури довгострокових джерел фінансування:						
- коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,4-0,5	-0,6945	-0,4369	-0,2836	0,258	0,153
- коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,6-0,5	1,6945	1,4369	1,2836	-0,258	-0,153

Коефіцієнт маневреності капіталу має від'ємні значення. За 2020-2021 значення всіх показників капіталізації погіршуються, що свідчить про негативні тенденції в розвитку підприємства.

Далі розглянемо в динаміці коефіцієнтів покриття ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості протягом досліджуваного періоду значно перевищує оптимальне значення (0,5-0,6), і протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція його поступового зростання з 0,8502 до 0,8904. В структурі позикового капіталу на кінець 2020 року 89,04% становлять короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт покриття інвестицій має від'ємне значення і свідчить, що підприємство повністю фінансується за рахунок позикового капіталу.

Зважаючи на кількісні результати розрахунку відносних показників фінансової стійкості можна сказати, що в 2020-2021 роках ПрАТ «ОМЗ» є фінансово нестійким підприємством.

У цій ситуації підприємству необхідно проводити антикризові заходи щодо економічного і фінансового оздоровлення, підвищення фінансової стійкості підприємства.

2.4. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства

Оскільки фінансову стійкість підприємства забезпечують його ліквідність платоспроможність, тому далі проаналізуємо ліквідність і платоспроможність підприємства.

Здійснимо аналіз ліквідності як за допомогою коефіцієнтів ліквідності, так і за допомогою аналізу ліквідності балансу.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні активів, згрупованих за ступенем їх ліквідності і розміщених в порядку зменшення ліквідності, з

пасивами, згрупованими за строками їх погашення і розміщених в порядку зростання цих строків.

Активи поділяють на 4 групи:

- найбільш ліквідні активи (A1) – грошові кошти та їхні еквіваленти, а також короткострокові фінансові інвестиції;
- активи, які швидко реалізуються (A2) – ліквідні кошти, які перебувають у розпорядженні підприємства (поточна дебіторська заборгованість);
- активи, які повільно реалізуються (A3) - запаси і витрати, інші поточні активи;
- активи, які важко реалізуються (A4) - необоротні активи.

Відповідно пасиви поділяють також на 4 групи за строками їх погашення:

- найбільш строкові зобов'язання (П1) - кредиторська заборгованість до бюджету, за товари, роботи, послуги, інші короткострокові пасиви;
- короткострокові зобов'язання (П2) - короткострокові позикові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- довгострокові зобов'язання (П3) - довгострокові кредити й позикові кошти, довгострокові забезпечення (якщо вони не мають постійний характер);
- постійні пасиви (П4) – власний капітал.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4. \quad (2.1)$$

Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «ОМЗ» за 2020-2021 роки наведена в табл. 2.7.

Аналіз ліквідності балансу в 2020–2021 роки показав, що на кінець 2019, 2020 і 2021 років з 4 нерівностей не виконуються дві нерівності – перша і четверта. Це свідчить, що баланс підприємства не є ліквідним. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості. Виконання другої та третьої нерівності можна вважати умовними, тому що

підприємство не користується послугами банківських установ і не має заборгованості як за довгостроковими, так і короткостроковими кредитами. Невиконання четвертої нерівності свідчить про відсутність у підприємства власного оборотного капіталу.

Аналіз ліквідності балансу не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу необхідно розрахувати загальний показник платоспроможності, який розраховується наступним чином [24, с.149]:

$$K_{\text{зп}} = \frac{A1 + 0,5A2 + 0,3A3}{П1 + 0,5П2 + 0,3П3} \quad (2.2)$$

Збільшення цього показника в динаміці свідчить про підвищення платоспроможності підприємства та покращення структури активів і пасивів.

Визначимо показник загальної платоспроможності ПрАТ «ОМЗ» станом на кінець 2019, 2020 і 2021 років:

$$K_{\text{зп}}^{2018} = \frac{5883 + 0,5 \cdot 17535 + 0,3 \cdot 22204}{108761 + 0,5 \cdot 28 + 0,3 \cdot 19130} = 0,1861,$$

$$K_{\text{зп}}^{2019} = \frac{1626 + 0,5 \cdot 18545 + 0,3 \cdot 18545}{121912 + 0,5 \cdot 0 + 0,3 \cdot 18908} = 0,1375,$$

$$K_{\text{зп}}^{2020} = \frac{4854 + 0,5 \cdot 18883 + 0,3 \cdot 24782}{153390 + 0,5 \cdot 0 + 0,3 \cdot 18879} = 0,1366.$$

Результати розрахунків показують, що спостерігається негативна тенденція зменшення показника загальної платоспроможності протягом 2020–2021 років. Так за 2019 рік цей показник зменшився на 26,1%, а за 2021 – на 0,6%. А це позначає зниження платоспроможності та погіршення структури активів і пасивів підприємства ПрАТ «ОМЗ».

Аналіз ліквідності, який був проведений по даній схемі є наближеним. Для об'єктивної оцінки необхідно розрахувати відносні показники ліквідності, які дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент час. З цією метою застосовуємо систему коефіцієнтів ліквідності, які наведені в табл. 2.8.

Таблиця 2.7

Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «ОМЗ» за 2020 – 2021 роки

Активи	На кінець року			Пасиви	На кінець року			Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів на кінець року		
	2019	2020	2021		2019	2020	2021	2019	2020	2021
Найбільш ліквідні (A ₁)	5883	1626	4854	Найбільш термінові зобов'язання (П ₁)	108761	121912	153390	-102878 A ₁ <П ₁	-120286 A ₁ <П ₁	-148536 A ₁ <П ₁
Які швидко реалізуються (A ₂)	17535	18545	18883	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	28	0	0	+17507 A ₂ >П ₂	+18545 A ₂ >П ₂	+18883 A ₂ <П ₂
Які повільно реалізуються (A ₃)	22204	22152	24782	Довгострокові зобов'язання (П ₃)	19130	18908	18879	+3074 A ₃ >П ₃	+3244 A ₃ >П ₃	+5903 A ₃ >П ₃
Які важко реалізуються (A ₄)	35623	36314	38296	Постійні пасиви (П ₄)	-46 674	-62 183	-85 454	+82297 A ₄ >П ₄	+98497 A ₄ >П ₄	+123750 A ₄ >П ₄
Баланс	81245	78637	86815	Баланс	81245	78637	86815	-	-	-

Показники ліквідності та алгоритм їх розрахунку [13]

Назва показника	Призначення показника	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена негайно на дату складання звітності	0,2—0,3	$\frac{\text{Поточні фінансові інвестиції} + \text{гроші та їх екв-ти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів	0,7—0,8	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт загальної ліквідності	Дозволяє виявити, в якій мірі поточні активи покривають поточні зобов'язання підприємства	2,0—2,5	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Показує, який розмір кредиторської заборгованості припадає на 1 грн дебіторської	—	$\frac{\text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$

В табл. 2.9 представлені коефіцієнти ліквідності ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках. Аналіз коефіцієнтів ліквідності показує, що підприємство є неплатоспроможним. Так, значення трьох основних коефіцієнтів ліквідності нижчі за нормативні значення. Причому спостерігається негативна тенденція зменшення їх значень.

Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості показує, що на кінець 2019 році підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 6,203 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2020 – 6,574 грн., на кінець 2021 – 8,123 грн. Отже, у 20120-2021 роках при відсутності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість.

Коефіцієнти ліквідності ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках

Показники	Норматив	На кінець, року			Відхилення (+,-)		Відхилення у %	
		2019	2020	2021	За 2020	За 2021	За 2020	За 2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 - 0,35	0,054	0,013	0,032	-0,041	0,018	-75,3	137,3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7 - 0,8	0,215	0,165	0,155	-0,050	-0,011	-23,1	-6,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	2 - 2,5	0,419	0,347	0,316	-0,072	-0,031	-17,2	-8,9
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	—	6,203	6,574	8,123	0,371	1,549	6,0	23,6

Отже, на кінець 2019, 2020, 2021 років підприємство ПрАТ «ОМЗ» є неплатоспроможним, а баланс підприємства неліквідним. Підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунків з кредиторами ($A1 \leq П1$) і у нього взагалі немає власного і власного оборотного капіталу.

Таким чином, проведений аналіз фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2019-2020 роках дозволяє зробити наступні висновки:

1. За досліджуваний період вартість майна підприємства збільшилася на лише на 6,86%, причому в 2020 році відбулося зменшення вартості майна, а за 2021 рік – навпаки вартість майна збільшилася. Це свідчить про незначне зростання виробничих можливостей підприємства в 2020-2021 роках.

2. Зростання вартості майна ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках відбулося в результаті зростання позикового капіталу, вартість якого за цей період збільшилася 46,24%. Власний капітал ПрАТ «ОМЗ» за цей ще період зменшився на 183,1%. Причому спостерігається негативна тенденція

зростання вартості позикового капіталу і зменшення вартості власного капіталу, що свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

3. Зменшення величини власного капіталу як у 2020, так у 2021 роках було викликане в першу чергу зростанням розміру непокритих збитків на підприємстві. Якщо на кінець 2019 року непокриті збитки становили 83872 тис.грн., то на кінець 2020 року вони збільшилися до 99381 тис.грн., а на кінець 2021 – до 122652 тис.грн. Все це свідчить про збиткову діяльність ПрАТ «ОМЗ». Спостерігається негативна тенденція зростання збитків: в 2020 році – 15510 тис.грн., в 2021 р. – 23270 тис.грн.

4. Позиковий капітал ПрАТ «ОМЗ» у 2020-2021 роках представлений поточними зобов'язаннями за розрахунками, довгостроковими зобов'язаннями. Тільки на кінець 2019 року підприємство мало короткостроковий кредит в розмірі 28 тис.грн. Питома вага довгострокових зобов'язань в загальній вартості капіталу підприємства становить 23,55% на кінець 2020 року, 21,74% на кінець 2021 року.

5. Найбільшою складовою позикового капіталу ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. Якщо на кінець 2019 року їх питома вага в загальній вартості капіталу становила 133,87%, то на кінець 2021 року – 176,69%. Це можна оцінити негативно. Взагалі поточні зобов'язання призначені в основному для покриття поточних потреб, і в будь-який час кредитори можуть вимагати повернення боргів, а за несвоєчасне погашення можуть нараховуватися штрафи, пені.

6. Оцінка фінансової стійкості підприємства за абсолютними показниками показала, що ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів здійснюється за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості. Причому ситуація погіршується: спостерігається негативна тенденція зменшення всіх основних джерел формування запасів. Нестача

основних джерел формування запасів за 2020 рік збільшилась на 19,26%, а за 2021 рік – на 27,09%.

7. Розрахунок відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» повністю підтвердив висновки, зроблені на підставі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Всі коефіцієнти капіталізації, які характеризують фінансову стійкість ПрАТ «ОМЗ» з точки зору структури джерел фінансування підприємства, мають від'ємне значення, оскільки у підприємства немає власного капіталу. Непокриті збитки перекрыли вартість власного капіталу.

8. Аналіз ліквідності балансу показав, що баланс підприємства є неліквідним. Підприємство не має власного оборотного капіталу. Аналіз коефіцієнтів ліквідності показує, що підприємство є неплатоспроможним. Так, значення трьох основних коефіцієнтів ліквідності нижчі за нормативні значення. Причому спостерігається негативна тенденція зменшення їх значень. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості показує, що на кінець 2019 році підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 6,203 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2021 – 8,123 грн. Отже, у 20120-2021 роках при відсутності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість.

Отже на підприємстві ПрАТ «ОМЗ» склалася така ситуація, коли підприємство протягом 2019-2021 років є збитковим і працює на позиковому капіталі, фактично втратило власний капітал і підсумок першого розділу пасиву балансу є від'ємним, підприємство знаходиться на межі банкрутства. Тому на підприємстві повинні застосовуватись антикризові заходи щодо оздоровлення його фінансового стану.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»

3.1. Шляхи підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств України

Підприємство ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» належить до галузі машинобудування. Щоб розробити заходи щодо підвищення його фінансової стійкості, виходу з кризового стану, дослідимо фінансовий стан підприємств цієї галузі шляхом аналізу літератури за цим питанням і визначимо основні шляхи підвищення їх фінансової стійкості [28-30].

Виявлено, що в діяльності машинобудівних підприємств України достатньо чітко простежується розвиток кризових явищ, які призводять до скорочення господарської діяльності, зниження результативності, погіршення фінансового стану. Існує реальна загроза неплатоспроможності, яка є однією із перших ознак їх можливого банкрутства в подальшій перспективі.

Втрата фінансової стійкості підприємствами машинобудування України зумовлена не тільки негативними внутрішніми факторами (відсутністю на підприємствах системи управління фінансовою стійкістю), а і зовнішніми факторами впливу, серед яких:

- інфляцією в країні, коливанням валютного курсу, невідповідністю грошових надходжень від реалізованої продукції та грошових витрат на закупівлю іноземних деталей;
- воєнними діями на сході України з 2014 року;
- закриття ринків збуту машинобудівної продукції в росію, починаючи з 2018 року;

- в стратегії розвитку машинобудівної галузі відсутні чітко встановлені джерела фінансування;

- втрата кваліфікованого персоналу, який мігрує за кордон та високі темпи зростання заробітних плат через конкуренцію роботодавців на ринку праці;

- недостатні обсяги інвестицій у машинобудівну галузь, а також низька частка державного фінансування розвитку галузі машинобудування;

- високий рівень зносу основних фондів та ін.

Тому можна визначити наступні найважливіші заходи щодо підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств:

- збільшення обсягів виробництва шляхом збільшення державних замовлень, (наприклад, в останні роки є попит на альтернативні джерела енергії, що утворює попит на виробництво устаткування, і це призведе до зростання прибутків машинобудівних підприємств);

- фінансування інноваційної діяльності для дотримання міжнародних стандартів у виробництві продукції;

- зв'язок з науковими закладами для ефективного запровадження винаходів у виробництво;

- розширення ринків збуту продукції машинобудування, оскільки воєнна агресія росії скоротила попит на вітчизняну продукцію машинобудування. Тому перед машинобудівними підприємства стала проблема пошуку нових покупців та ринків збуту;

- оновлення, підвищення ефективності використання основних фондів підприємства;

- забезпечення ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю з урахуванням коливань валютного курсу;

- підвищення ефективності формування та раціонального використання оборотних активів підприємства;

- підвищення конкурентоспроможності на ринку збуту за рахунок зниження собівартості шляхом підвищення продуктивності праці, мінімізації

операційних (матеріальних) витрат, запровадження нових технологій та техніки, скорочення питомої частки постійних витрат у складі собівартості продукції, оскільки зменшення витрат на виготовлення продукції впливає на збільшення прибутку підприємства;

- розширення асортименту продукції та завоювання більшої ринкової частки.

Також можна виокремити ще одну групу заходів щодо підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств, яка потребує змін в структурі та складі активів балансу:

- мобілізація прихованих резервів (тобто певної частини капіталу підприємства, яка не відображається в балансі), що можливо зробити за рахунок реалізації об'єктів основних та оборотних засобів, які не приймають участі у виробництві або у реалізації продукції, але за умови, що така реалізація не спричиняє порушення нормального виробничого процесу. Така операція відображається у балансі шляхом збільшення додаткового капіталу. Також мобілізація прихованих резервів можлива за рахунок індексації балансової вартості майнових об'єктів, що також спричинює збільшення додаткового капіталу;

- зворотній лізинг, що означає продаж основних фондів з одночасним отриманням цих фондів у лізинг назад. Внаслідок такої операції знижується кредитоспроможність, проте збільшується платоспроможність підприємства. Цей метод частіше застосовується до підприємств, які вже знаходяться на межі втрати фінансової стійкості;

- приведення до оптимальності співвідношення та структури оборотного капіталу – зниження частки низьколіквідних оборотних засобів, оскільки саме вони сприяють зниженню ліквідності підприємства;

- здавання в оренду основних фондів, що не приймають участі у виробництві чи реалізації продукції взагалі або лише частково;

- продаж, ліквідація або реорганізація низькорентабельних виробництв;

- переведення дебіторської заборгованості в більш ліквідні оборотні активи такі, як грошові кошти чи поточні фінансові інвестиції шляхом рефінансування дебіторської заборгованості, що підвищує платоспроможність підприємства (використання факторингу).

Також слід зауважити, що досить корисним є досвід управління фінансовою стійкістю підприємств в Японії, до характерних ознак якого можна віднести наступні позиції [31]:

- в певний період історії Японії уряд субсидував оплату відсотків підприємствам, які використовували залучений капітал,

- підприємства, беручи до уваги необхідність розширення діяльності, можуть взятися за зовнішнє фінансування, а пізніше спробують стабілізувати свою фінансову стійкість, приділяючи більше уваги нерозподіленому прибутку або обмежуючи капіталовкладення до такого рівня, при якому вони зможуть обходитися за допомогою лише внутрішнього фінансування;

- спосіб, яким визначається привабливість того чи іншого капіталовкладення, ґрунтується скоріше на розмірі дивідендної виплати, а не на коефіцієнтах дивіденду. На відміну від США, де коливання дивідендних виплат пов'язані з рівнем прибутковості компаній, в Японії ряд компаній прийняв систему низьких дивідендних виплат незалежно від рівня прибутків. Отже, забезпечення фінансової стійкості компанії передбачає раціональне управління достатньою кількістю власних фінансових ресурсів на підприємстві для забезпечення платоспроможності, стабільності та безперервного виробничого процесу. Надлишкові власні фінансові ресурси в свою чергу викликають створення зайвих запасів та резервів, які потребують витрат на їх утримання та сповільнюють розвиток підприємства.

Для підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств необхідним є прогнозування їх фінансового стану. Неплатоспроможність та кризовий стан українських машинобудівних підприємств на відміну від підприємств західних країн вирізняються певними особливостями:

складність швидко запустити виробництво нових видів продукції та надання послуг;

відсутність на підприємствах дієвої системи менеджменту і маркетингу.

3.3. Антикризові заходи для покращення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»

Проведений в другому розділі аналіз фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності підприємства показав, що ПрАТ «ОМЗ» протягом досліджуваного періоду має кризовий фінансовий стан, є неплатоспроможним, діяльність його є постійно збитковою, основним і єдиним джерелом фінансування діяльності підприємства є позиковий капітал. Підприємство втратило власний капітал і підсумок першого розділу пасиву балансу є від'ємним, підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Щоб розробити заходи щодо фінансового оздоровлення підприємства ПрАТ «ОМЗ», здійснимо прогнозування ймовірності банкрутства шляхом оцінки і прогнозування показників задовільної структури балансу у відповідності з Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховання банкрутства чи доведення до банкрутства [20].

Даний аналіз проводиться за допомогою наступних показників:

- 1) коефіцієнта поточної платоспроможності;
- 2) коефіцієнта покриття (загальної ліквідності);
- 3) коефіцієнта забезпечення власними засобами;

Розрахунок всіх цих показників надано в таблиці 3.1.

Як видно з розрахунків, показник поточної платоспроможності має від'ємне значення, що свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства в 2020-2021 роках. Значення коефіцієнта загальної ліквідності (покриття) значно менше нормативного (більше 1,5) і значення коефіцієнта

забезпечення власними засобами теж менше нормативного (більше 0,1). Причому спостерігається негативна тенденція зменшення всіх цих показників. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховання банкрутства чи доведення до банкрутства визначають ознаки критичної і надкритичної неплатоспроможності:

Таблиця 3.1

Розрахунок показників для оцінки задовільної структури балансу

ПрАТ «ОМЗ» за 2020 – 2021 роки згідно [20]

Показник	Оптимальне значення	Значення на кінець, тис.грн.		
		2019 року	2020 року	2021 року
1. Поточна платоспроможність $\Pi_{\Pi} = A_{1030} + A_{1035} + A_{1060} + A_{1065} - \Pi_{1695}$	більше 0	-102906	-120286	-148536
2. Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) $K_{\Pi} = A_{1195} / \Pi_{1695}$	більше 1,5	0,420	0,348	0,319
3. Коефіцієнт забезпечення власними засобами $K_{\Pi} = (\Pi_{1595} - A_{1095}) / A_{1195}$	більше 0,1	-1,798	-2,321	-2,518

«Ознаки критичної неплатоспроможності, що відповідають фінансовому стану потенційного банкрутства, мають місце в разі, коли на початку і наприкінці звітної квартилу присутні ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними засобами наприкінці звітної квартилу менші за їхні нормативні значення - 1,0 та 0,1 відповідно» [20]. «Якщо за підсумками року коефіцієнт покриття менший за 1,0 і підприємство не отримало прибутку, такий його фінансовий стан характеризується ознаками надкритичної неплатоспроможності» (при умові порушення провадження у справі про банкрутство)» [20].

Отже, можна зробити висновки, що ПрАТ «ОМЗ» має високу ймовірність банкрутства та ознаки критичної неплатоспроможності, оскільки не порушено провадження в справі про банкрутство.

Згідно Закону України «Про акціонерні товариства» № 2792-IX від 01.12.2022 «якщо чисті активи акціонерного товариства, за даними останньої річної фінансової звітності, становлять менше 50 відсотків розміру зареєстрованого статутного капіталу або знизилися більш як на 50 відсотків порівняно з тим самим показником станом на кінець попереднього року, наглядова рада або рада директорів товариства протягом трьох місяців з дати затвердження такої фінансової звітності зобов'язана здійснити всі дії, пов'язані з підготовкою і проведенням загальних зборів, до порядку денного яких включаються питання про заходи, які мають бути вжиті для покращення фінансового стану товариства, про зменшення статутного капіталу товариства або про ліквідацію товариства, а також про розгляд звіту виконавчого органу за наслідками зменшення власного капіталу товариства та затвердження заходів за результатами розгляду зазначеного звіту» [32, стаття 16].

У ПрАТ «ОМЗ» взагалі немає чистих активів (оскільки вони дорівнюють І розділу «Власний капітал» пасиву балансу і мають від'ємне значення), тобто їх вартість значно менше вартості статутного капіталу. Отже, на підприємстві наглядова рада повинна здійснити дії, пов'язані з розробкою заходів покращення фінансового стану товариства, зменшення статутного капіталу товариства або про ліквідацію товариства.

Аналіз економічної літератури стосовно антикризових заходів, заходів подолання подолання банкрутства машинобудівних підприємств, дозволив визначити основні фактори, що призвели до кризового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод, і сформулювати основні напрями антикризової стратегії [33-38].

Отже розглянемо, основні фактори, які вплинули на формування кризового стану на підприємстві. І на їх підставі можна запропонувати заходи для покращення фінансового стану ПрАТ «ОМЗ».

Нестабільність економічної та політичної ситуації в країні, воєнні дії, починаючи з 2014 року, різке коливання валютних курсів, постійне подорожчання енергоносіїв, матеріальних ресурсів, пошук альтернативних постачальників сировини через їх втрату на сході країни, зміни митного законодавства країн-імпортерів, зміна вимог до технічної сертифікації продукції, що експортується; криза платіжної дисципліни споживачів підприємства, інфляційні процеси – це основні зовнішні фактори, які призвели ПрАТ «ОМЗ» до кризового стану.

Використання обладнання, що залишилися з часів Радянського Союзу, витратних технологій того ж періоду, відсутність дієвої системи управління витратами, запасами, дебіторською заборгованістю, недосконала система управління і маркетингу – це основні внутрішні фактори, які призвели ПрАТ «ОМЗ» до кризового стану.

Тому необхідно розробити план технічного переозброєння заводу з метою удосконалення процесу виробництва продукції, а саме застосування засобів із зменшення металомісткості, зменшення працемісткості лебідок, тепловозних домкратів; забезпечити повне завантаження виробничих спроможностей заводу; покращити організацію виробництва. Все це призведе до зниження собівартості продукції, що випускається, операційних витрат, освоєння нових видів товарного лиття.

Основними напрямками антикризової стратегії підприємства має бути його модернізація, технічне переозброєння, програма стимулювання збуту та освоєння нових інноваційних видів продукції.

Позитивно на діяльність ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» у майбутньому можуть вплинути наступні фактори, як:

- планування та контроль умовно-постійних витрат з метою їх зменшення;
- зниження витрат виробництва, собівартості продукції, що випускається;

– зміцнення позицій на ринках збуту продукції, зокрема, на ринках країн СНД;

– збереження кваліфікованого кадрового потенціалу підприємства.

Напрямами фінансового оздоровлення на наш погляд є запровадження дієвої системи управління витратами, перехід на калькулювання затрат, вдосконалення управління дебіторською заборгованістю та запасами, укладання договорів та зовнішньо-економічних контрактів на умовах попередньої передплати продукції, здійснення контролю за витратами для зменшення поточних витрат, постійний пошук нових замовників, дієвий маркетинг на підприємстві.

Крім того, в сьогодишніх умовах воєнного стану та необхідності виробництва зброї, ремонту воєнної техніки завод міг би бути введений до структури «Укроборонпрома» для ремонту воєнної техніки, що дозволить збільшити обсяги виробництва та реалізації і при скороченні витрат поступово покрити всі свої збитки.

Отже, в якості антикризових заходів для покращення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» пропонуємо:

1. Продаж невикористовуваного устаткування і матеріалів.
2. Повне або часткове перепрофілювання виробництва.
3. Розширення ринків збуту продукції, зокрема, на ринках країн СНД.
4. Пошук та залучення потенційних інвесторів для модернізації, технічного переозброєння підприємства.
5. Пошук нових постачальників сировини та матеріалів, зокрема на зовнішньому ринку.
6. Зниження операційних витрат, собівартості продукції, що випускається.
7. Впровадження дієвої системи менеджменту на підприємстві.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці – це система законодавчих, соціально-економічних, організаційних, технічних, гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів, яка забезпечує безпеку, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці (ДОСТ 12.0.002-80).

Задача охорони праці - звести до мінімуму імовірність поразки або захворювання працюючих. Однією з умов здорової праці є забезпечення чистоти повітря і нормальних метеорологічних умов у робочій зоні приміщення.

Усунення впливу шкідливих небезпечних виробничих факторів, створення здорової повітряної атмосфери в робочій зоні є важливою задачею поряд з рішенням основних питань виробництва.

Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року визначає основні положення по реалізації конституційного права громадян на охорону їхнього життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює відносини між власниками підприємств, установ і організацій [39].

Створення нормальних умов праці полягає в забезпеченні сприятливої атмосфери на робочому місці: усуненні важких фізичних робіт, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, зниженні монотонності праці, нервової напруженості працюючих.

Поліпшенню умов праці сприяє:

- збереження і зміцнення здоров'я трудящих;
- скорочення виробничого травматизму;
- скорочення професійної і виробничої захворюваності;
- тривала підтримка працездатності людини на високому рівні, її якнайшвидше відновлення;

- підвищення кваліфікації кадрів.

Поліпшення умов праці є, крім того, істотним резервом підвищення ефективності виробництва, тобто набуває великого економічного значення.

Постійний вплив шкідливих та небезпечних факторів на перших стадіях приводить до перевтомлення, а потім до появи різних професійних хвороб або до погіршення загального фізичного стану.

Загальна характеристика потенційно шкідливих і небезпечних факторів.

1. Вентиляція. Під вентиляцією розуміють сукупність заходів та засобів призначених для забезпечення на постійних робочих місцях метеорологічних умов та чистоти повітряного середовища, що відповідають гігієнічним та технічним вимогам. Основне завдання вентиляції – вилучити із приміщення забруднене, вологе або нагріте повітря подати чисте свіже повітря.

Вентиляція класифікується за такими ознаками:

- за способом переміщення повітря - природна, штучна (механічна) та суміщена (природна та штучна одночасно);
- за напрямком потоку повітря - припливна, витяжна, припливно-витяжна;
- за місцем дії – загально-обмінна, місцева, комбінована;
- за призначенням - робоча, аварійна.

Природна вентиляція може бути неорганізованою та організованою. При неорганізованій вентиляції невідомі об'єми повітря, що надходять та вилучаються із приміщення, а сам повітрообмін залежить від випадкових чинників (напрямку та сили вітру, температури зовнішнього та внутрішнього повітря). Неорганізована природна вентиляція включає інфільтрацію - просочування повітря через нещільності у вікнах, дверях, перекриттях тощо та провітрювання, що здійснюється при відкриванні вікон та квартирок.

Перевагою природної вентиляції є її дешевизна та простота експлуатації. Основний її недолік у тому, що повітря надходить у приміщення без попереднього очищення, а видалене відпрацьоване повітря також не очищується і забруднює довкілля.

Штучна (механічна) вентиляція, на відміну від природної, дає можливість очищувати повітря перед його викидом в атмосферу, вловлювати шкідливі речовини безпосередньо біля місць їх утворення, обробляти припливне повітря (очищувати, зволожувати тощо), більш цілеспрямовано подавати повітря в робочу зону.

2. Опалення. Системи опалення являють собою комплекс елементів, необхідних для нагрівання приміщень у холодний період року. До основних елементів систем опалення належать джерела тепла, теплопроводи, нагрівальні прилади (радіатори).

Системи опалення поділяють на місцеві та центральні.

До місцевого належать пічне та повітряне опалення, а також опалення місцевими газовими та електричними пристроями. Місцеве опалення застосовується, як правило, в житлових та побутових приміщеннях, а також у невеликих виробничих приміщеннях малих підприємств.

До систем центрального опалення належать: водяне, парове, панельне, повітряне, комбіноване.

Водяна та парова системи опалення в залежності від тиску пари чи температури води можуть бути низького тиску (тиск пари до 70 кПа чи температура води до 100 С) та високого тиску (тиск пари більше 70 кПа чи температура води понад 100 С).

Водяне опалення низького тиску відповідає основним санітарно-гігієнічним вимогам і тому широко використовується на багатьох підприємствах різних галузей промисловості. Основні переваги цієї системи: рівномірне нагрівання приміщення; можливість централізованого регулювання температури теплоносія (води); відсутність запаху гару; підтримання відносної вологості повітря на відповідному рівні (повітря не пересушується); виключення опіків від нагрівальних приладів; пожежна безпека.

Основний недолік системи водяного опалення - можливість її замерзання при вимиканні в зимовий період, а також повільне нагрівання великих приміщень після тривалої перерви в опаленні.

Парове опалення має низку санітарно-гігієнічних недоліків. Зокрема, внаслідок перегрівання повітря знижується його відносна вологість, а органічний пил, що осідає на нагрівальних приладах, підгорає і створює запах гару. Окрім того, існує небезпека пожеж та опіків. Враховуючи вищевказані недоліки не допускається застосування парового опалення в пожежонебезпечних приміщеннях та приміщеннях зі значним виділенням органічного пилу.

З економічної точки зору систему парового опалення ефективно влаштовувати на великих підприємствах, де одна котельня забезпечує необхідний нагрів приміщень усіх корпусів та будівель.

3. Пожежна небезпека. Пожежна небезпека - можливість виникнення та розвитку пожежі в будь-якому процесі. Потрібно відмітити, що небезпечних пожеж не буває. Якщо вони не створюють прямої загрози життю та здоров'ю людини, то приносять матеріальний збиток.

Токсичні продукти горіння представляють найбільшу загрозу для життя людини, особливо при пожежі в приміщенні.

Вогонь - надзвичайно шкідливий фактор пожежі, проте випадки його прямого впливу на людей досить рідкі. Під час пожежі температура полум'я може досягти 1200-1400 °C і у людей, що знаходяться в зоні пожежі можуть бути опіки та відчуття болю.

Дим представляє собою велику кількість найбільш маленьких частинок продуктів, що не згоріли, що знаходяться в повітрі. Він викликає інтенсивне подразнення органів дихання та слизової оболонки. Крім того, в задимлених приміщеннях внаслідок погіршення видимості уповільнюється евакуація людей, а інколи провести її зовсім неможливо.

Руйнування будівельних конструкцій відбувається внаслідок втрати ними несучої здатності під впливом високих температур та вибухів. При цьому

люди можуть отримувати значні механічні травми, опинитись під завалами будівлі.

В залежності від характеру пожежної небезпеки технологічних процесів всі виробництва ділять на п'ять категорій:

I категорія А- горючі та легкозаймисті рідини; продукти, які можуть вибухнути та горіти при взаємодії з водою, киснем повітря та один з одним;

II категорія Б- пил, волокна; горюча рідина, яка утворює з пилом та паром вибухонебезпечні суміші;

III категорія В- горючі та важко горючі рідини; тверді горючі речовини та матеріали;

IV категорія Г- негорючі речовини та матеріали в розплавленому чи розжареному стані;

V категорія Д- негорючі речовини та матеріали в холодному стані.

Способи ліквідації пожежі:

1. Охолодження зони горіння чи реагуючих речовин;
2. Ізоляція речовини із зони горіння;
3. Розбавлення повітря чи горючих речовин негорючими;
4. Придушення горіння за допомогою вибуху.

До вогнегасних речовин відносяться: вода; піна; інертні та негорючі гази; вогнегасні порошки; пісок.

4. Освітлення. Природне освітлення - це освітлення приміщень світлом неба, що проникає крізь світлові порізи в зовнішніх огорожувальних конструкціях.

Штучне освітлення - освітлення приміщень штучним світлом за допомогою електричних ламп (газорозрядні лампи і лампи розжарювання).

Лампи розжарювання належать до джерел світла теплового випромінювання. Газорозрядні лампи - це лампа, у якій оптичне випромінювання виникає в результаті електричного розряду в газах, парах чи їхніх сумішах.

За конструктивним виконанням штучне освітлення може бути трьох систем - загальне, місцеве і комбіноване.

Загальне - освітлення, при якому світильники розміщуються у верхній зоні приміщення рівномірно (загальне рівномірне освітлення), або до розташування устаткування (загальне локалізоване освітлення).

Місцеве - освітлення, додаткове до загального, створюване світильниками, що концентрують світловий потік безпосередньо на робочих місцях.

Комбіноване - освітлення, при якому до загального освітлення додається місцеве.

За функціональним призначенням штучне освітлення поділяють на наступні види: робоче, чергове, аварійне, евакуаційне, охоронне.

Робоче - освітлення приміщень будинків, а також ділянок відкритих просторів, призначених для роботи, проходу людей і руху транспорту.

Чергове - освітлення в неробочий час.

Аварійне - освітлення для продовження роботи при аварійному відключенні робочого освітлення.

Евакуаційне - освітлення для евакуації людей із приміщення при аварійному відключенні робочого освітлення.

Охоронне - освітлення удовж границь територій, які охороняються у нічний час.

В залежності від рівня та тривалості впливу шкідливий фактор може стати небезпечним. У ДОСТі 12.0001-74 "СББТ. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація" приводиться класифікація елементів умов праці. Вони підрозділяються на 3 групи: фізичні, хімічні та психофізичні.

Таким чином, на підприємстві необхідно забезпечувати сприятливі умови праці.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретичних та практичних питань оцінки фінансової стійкості підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість — це комплексне поняття, яке характеризує фінансовий стан підприємства і знаходиться під впливом різноманітних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Фінансово стійким можна вважати підприємство, яке за рахунок власних коштів формує свої запаси, своєчасно розраховується за своїми фінансовими зобов'язаннями і має можливості розвитку.

2. Серед внутрішніх факторів, які мають найбільший вплив на фінансову стійкість підприємств України, виділяють: невідповідність продукції певним стандартам якості, недостатній рівень технічного оснащення виробництва, недостатній рівень професійної кваліфікації робітників та управлінського персоналу, висока вартість залученого капіталу, неефективна та всебічно не проаналізована фінансова стратегія підприємства, неефективний маркетинг.

3. Для оцінки ФСП використовують основні дві групи показників: абсолютні, що відображають рівень забезпеченості запасів джерелами їх формування; відносні показники - коефіцієнти, що відображають співвідношення окремих статей, розділів активу і пасиву балансу підприємства;

3. Інформаційною базою оцінки фінансової стійкості підприємства є його фінансова звітність.

4. Проведений аналіз фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» в 2019-2020 роках дозволяє зробити наступні висновки:

4.1. За досліджуваний період вартість майна підприємства збільшилася на лише на 6,86%, причому в 2020 році відбулося зменшення

вартості майна, а за 2021 рік – навпаки вартість майна збільшилася. Це свідчить про незначне зростання виробничих можливостей підприємства в 2020-2021 роках.

4.2. Зростання вартості майна ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках відбулося в результаті зростання позикового капіталу, вартість якого за цей період збільшилася 46,24%. Власний капітал ПрАТ «ОМЗ» за цей же період зменшився на 183,1%. Причому спостерігається негативна тенденція зростання вартості позикового капіталу і зменшення вартості власного капіталу, що свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

4.3. Зменшення величини власного капіталу як у 2020, так у 2021 роках було викликане в першу чергу зростанням розміру непокритих збитків на підприємстві. Якщо на кінець 2019 року непокриті збитки становили 83872 тис.грн., то на кінець 2020 року вони збільшилися до 99381 тис.грн., а на кінець 2021 – до 122652 тис.грн. Все це свідчить про збиткову діяльність ПрАТ «ОМЗ». Спостерігається негативна тенденція зростання збитків: в 2020 році – 15510 тис.грн., в 2021 р. – 23270 тис.грн.

4.4. Позиковий капітал ПрАТ «ОМЗ». у 2020-2021 роках представлений поточними зобов'язаннями за розрахунками, довгостроковими зобов'язаннями. Тільки на кінець 2019 року підприємство мало короткостроковий кредит в розмірі 28 тис.грн. Питома вага довгострокових зобов'язань в загальній вартості капіталу підприємства становить 23,55% на кінець 2020 року, 21,74% на кінець 2021 року.

4.5. Найбільшою складовою позикового капіталу ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках є поточні зобов'язання за розрахунками. Якщо на кінець 2019 року їх питома вага в загальній вартості капіталу становила 133,87%, то на кінець 2021 року – 176,69%. Це можна оцінити негативно. Взагалі поточні зобов'язання призначені в основному для покриття поточних потреб, і в будь-який час кредитори можуть вимагати повернення боргів, а за несвоєчасне погашення можуть нараховуватися штрафи, пені.

4.6. Оцінка фінансової стійкості підприємства за абсолютними показниками показала, що ПрАТ «ОМЗ» в 2020-2021 роках мало кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів здійснюється за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості. Причому ситуація погіршується: спостерігається негативна тенденція зменшення всіх основних джерел формування запасів. Нестача основних джерел формування запасів за 2020 рік збільшилась на 19,26%, а за 2021 рік – на 27,09%.

4.7. Розрахунок відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «ОМЗ» повністю підтвердив висновки, зроблені на підставі абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Всі коефіцієнти капіталізації, які характеризують фінансову стійкість ПрАТ «ОМЗ» з точки зору структури джерел фінансування підприємства, мають від'ємне значення, оскільки у підприємства немає власного капіталу. Непокриті збитки перекрили вартість власного капіталу.

4.8. Аналіз ліквідності балансу показав, що баланс підприємства є неліквідним. Підприємство не має власного оборотного капіталу. Аналіз коефіцієнтів ліквідності показує, що підприємство є несплатоспроможним. Так, значення трьох основних коефіцієнтів ліквідності нижчі за нормативні значення. Причому спостерігається негативна тенденція зменшення їх значень. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості показує, що на кінець 2019 році підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 6,203 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2021 – 8,123 грн. Отже, у 2020-2021 роках при відсутності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість.

Отже на підприємстві ПрАТ «ОМЗ» склалася така ситуація, коли підприємство протягом 2019-2021 років є збитковим і працює на позиковому

капіталі, фактично втратило власний капітал і підсумок першого розділу пасиву балансу є від'ємним, підприємство знаходиться на межі банкрутства. Тому на підприємстві повинні застосовуватись антикризові заходи щодо оздоровлення його фінансового стану.

5. Оскільки ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» належить до галузі машинобудування, тому для розробити заходів підвищення його фінансової стійкості, виходу з кризового стану, був досліджений фінансовий стан підприємств цієї галузі і визначено основні шляхи підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств України.

Найважливішими заходами щодо підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств України є:

- збільшення обсягів виробництва шляхом збільшення державних замовлень;
- фінансування інноваційної діяльності для дотримання міжнародних стандартів у виробництві продукції;
- зв'язок з науковими закладами для ефективного запровадження винаходів у виробництво;
- розширення ринків збуту продукції машинобудування, оскільки воєнна агресія росії скоротила попит на вітчизняну продукцію машинобудування. Тому перед машинобудівними підприємства стала проблема пошуку нових покупців та ринків збуту;
- оновлення, підвищення ефективності використання основних фондів підприємства;
- забезпечення ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю з урахуванням коливань валютного курсу;
- підвищення ефективності формування та раціонального використання оборотних активів підприємства;
- підвищення конкурентоспроможності на ринку збуту за рахунок зниження собівартості шляхом підвищення продуктивності праці, мінімізації операційних (матеріальних) витрат, запровадження нових технологій та

техніки, скорочення питомої частки постійних витрат у складі собівартості продукції, оскільки зменшення витрат на виготовлення продукції впливає на збільшення прибутку підприємства;

- розширення асортименту продукції та завоювання більшої ринкової частки.

В якості антикризових заходів для покращення фінансового стану ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» було запропоновано:

1. Продаж невикористовуваного устаткування і матеріалів.
2. Повне або часткове перепрофілювання виробництва.
3. Розширення ринків збуту продукції, зокрема, на ринках країн СНД.
4. Пошук та залучення потенційних інвесторів для модернізації, технічного переозброєння підприємства.
5. Пошук нових постачальників сировини та матеріалів, зокрема на зовнішньому ринку.
6. Зниження операційних витрат, собівартості продукції, що випускається.
7. Впровадження дієвої системи менеджменту на підприємстві.

Крім того, в сьогоднішніх умовах воєнного стану та необхідності виробництва зброї, ремонту воєнної техніки завод міг би бути введений до структури «Укроборонпрома» для ремонту воєнної техніки, що дозволить збільшити обсяги виробництва та реалізації та при скороченні витрат поступово покрити всі свої збитки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2009. 328 с.
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.
3. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. К.: Ельга, 2011. 574 с.
4. Іваницька О. В. Управління фінансовою стійкістю як складовою економічної політики санації: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2011. 20 с.
5. Литвин Б.М., Стельмах В. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Хай Тек Прес, 2008. 336 с.
6. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2012. 378 с.
7. Костирко Л. А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Фактор, 2008. 336 с.
8. Крамаренко Г. О., Чорна О. Е. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
9. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості): автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2007. 16 с.
10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. 3-є вид., перероб. та доп. К.: Знання, 2007. 668 с.
11. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: ЦУЛ. 2007. 400 с.
12. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. Центр учбової літератури, 2011. 566 с.

13. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / за заг. ред. Школьник І. О. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

14. Пігуль Н.Г., Клименко А.В., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Класичний приватний університет*. 2019. Вип. 1(12). С. 186-190. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/35.pdf

15. Савельєва А. О. Фінансова стійкість суб'єкта господарювання та фактори, що впливають на неї. *Регіональна економіка*. 2018. Вип. 2. С. 144-152. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21156/3806.pdf?sequence=1>

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999р. Дата оновлення: 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 12.01.2023).

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

18. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України № 2597-VIII від 18.10.18. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2597-19> (дата звернення 10.02.2023).

19. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 1. URL: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>

20. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

21. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>

22. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 № 22. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>

23. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

24. Подольська В. О., Ярош О.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 488с.

25. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

26. Сабатин А. О., Савченко О. В. Одеський машинобудівний завод // *Енциклопедія Сучасної України* : енциклопедія / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. Т. 24. URL: <https://esu.com.ua/article-75013> (дата перегляду: 25.01.2023).

27. Річна фінансова звітність ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» за 2019-2021 роки. URL: <https://00165698.smida.gov.ua/>

28. Приходько Н.В., Топчий В.С. Аналіз фінансової стійкості машинобудівних підприємств України. *Всеукраїнські економічні читання з міжнародною участю «Україна – морська держава: стратегія реалізації економічного потенціалу»: матеріали конференції*. Миколаїв: НУК, 2018. С. 244-247.

29. Василюк А.П., Василюк, П.М. Механізм забезпечення економічної стабільності підприємств машинобудування : Монографія. Тернопіль: Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя: Тернопіль. 2014, 164 с.

30. Покровська Н.М. Фінансовий стан та тенденції розвитку машинобудівної галузі України. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 41. С. 128-133. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/24.pdf

31. Берест М.М., Меренкова Л.О. Оцінка та аналіз факторів впливу на фінансову стійкість підприємств машинобудування. *Economics of Development*, Volume 18, Issue 3, 2019. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ed.18\(3\).2019.01](http://dx.doi.org/10.21511/ed.18(3).2019.01)

32. Сibaкава Ринья, Нагао Теруя, Монден Ясухиро и др. Как работают японские предприятия / под. ред. Я. Мондера и др.; Авт. Предисл. Д.Н.Бобрішев; пер. с англ. М.: Экономика, 1989. 262с.

33. Про акціонерні товариства: Закон України № 2465-IX від 22.07.2022 р. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення 12.01.2023).

34. Бассова О. О., Алешкевич М. О. Антикризисні заходи попередження банкрутства машинобудівних підприємств та шляхи їх впровадження в конкурентних умовах. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/91.pdf DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.89

35. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3284/1/Mel%27nyk_%D0%B%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf

36. Троц І.В. Напрями та шляхи подолання банкрутства машинобудівних підприємств Хмельниччини відповідно до їх кризового рівня. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/trots_0009.pdf

37. Пустовгар С.А. Теоретико-методичне забезпечення діагностики неплатоспоможності підприємств: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Харків, ХНЕУ, 2017. 287 с.

38. Тарасова Г. О. Управління розвитком промислових підприємств в умовах економічної нестабільності: автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.00.04. Тернопіль. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. 2019. 42 с.

39. Про охорону праці: Закон України № 2694-ХІІ від 14.10.1992. Дата оновлення: 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення 11.01.2023).

40. Одарченко М.С., Одарченко А.М., Степанов В. І., Черненко Я. М. Основи охорони праці: підручник. Х.: Стиль-Издат, 2017. 334 с.

41. Основи охорони праці: підручник / К.Н. Ткачук та ін.: під ред. К.Н.Ткачук. К.: Основа, 2011. 480 с.

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»
ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2022.01.01
			00165698
			UA5110027 0010413116
Територія		за КАТОТТГ	
Організаційно-пра вова форма	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Лиття сталі	за КВЕД	24.52

Середня кількість працівників, осіб: 128

Одиниця виміру: тис.грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон: 65003, м.Одеса, вул. Чорноморського козацтва, буд.141, 0487384248

Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На поч. звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1282	1189
Основні засоби:	1010	34948	36654
первісна вартість	1011	65145	68919
Знос	1012	30197	32265
Довгострокові біологічні активи	1020	—	—
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	—	—
Інші необоротні активи	1090	—	—
Усього за розділом I	1095	36230	37843
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	1100	22152	24782
у тому числі готова продукція	1103	10908	10908
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість та товари, роботи, послуги	1125	3202	4289
Дебіторська заборгованість за рахунками з бюджетом	1135	1075	594
у тому числі з податку на прибуток	1136	359	359
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14268	14000
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	1626	4854
Витрати майбутніх періодів	1170	36	48
Інші оборотні активи	1190	48	405
Усього за розділом II	1195	42407	48972
III. Необоротні активи, утримувані для продажу	1200	0	0
Баланс	1300	78 637	86 815

Пасив	Код рядка	На поч. звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	8 420	8 420
Додатковий капітал	1410	27 936	27 936
Резервний капітал	1415	842	842
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-99 381	-122 652
Неоплачений капітал	1425	0	0
Усього за розділом I	1495	-62 183	-85 454
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	18 908	18 879
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	—	—
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	—	—
товари, роботи, послуги	1615	19 005	21 807
рахунками з бюджетом	1620	299	326
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	285	182
розрахунками з оплати праці	1630	909	729
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	101 414	130 346
Усього за розділом III	1695	121 912	153 390
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	—	—
Баланс	1900	78 637	86 815

2. Звіт про фінансові результати за 2021 рік

Форма №2-м за ДКУД -

Стаття	Код рядка	За звітний період	За поперед- ний період
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	29571,4	30180,5
Інші операційні доходи	2120	339,3	316,3
Інші доходи	2240	23	161,7
Разом чисті доходи (2000+2120+2240)	2280	29933,7	30658,5
Собівартість реалізованої продукції	2050	-37305,2	-31200,5
Інші операційні витрати	2180	-15897,2	-14948,8
Інші витрати	2270	-1,9	-19,8
Разом витрати (2050+2180+2270)	2285	-53204,3	-46169,1
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	-23270,6	-15510,6
Податок на прибуток	2300	0	0
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	-23270,6	-15510,6

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»
ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

			КОДИ
			2021 01.01
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	00165698
Територія		за КАТОТТГ	UA5110027 0010413116
Організаційно-пра вова форма	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Лиття сталі	за КВЕД	24.52

Середня кількість працівників, осіб: -

Одиниця виміру: тис.грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон: 65003, м.Одеса, вул. Чорноморського козацтва, буд.141, 0487384248

Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На поч. звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2361	1282
Основні засоби:	1010	33159	34948
первісна вартість	1011	61777	65145
Знос	1012	28618	30197
Довгострокові біологічні активи	1020	—	—
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	—	—
Інші необоротні активи	1090	—	—
Усього за розділом I	1095	35520	36230
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	1100	22204	22152
у тому числі готова продукція	1103	10330	10908
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість та товари, роботи, послуги	1125	1734	3202
Дебіторська заборгованість за рахунками з бюджетом	1135	717	1075
у тому числі з податку на прибуток	1136	359	359
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15084	14268
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	5883	1626
Витрати майбутніх періодів	1170	26	36
Інші оборотні активи	1190	77	48
Усього за розділом II	1195	45725	42407
III. Необоротні активи, утримувані для продажу	1200	0	0
Баланс	1300	81 245	78 637

Пасив	Код рядка	На поч. звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	8 420	8 420
Додатковий капітал	1410	27 936	27 936
Резервний капітал	1415	842	842
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-83 872	-99 381
Неоплачений капітал	1425	0	0
Усього за розділом I	1495	-46 674	-62 183
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	19 130	18 908
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	28	—
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	—	—
товари, роботи, послуги	1615	18 355	19 005
рахунками з бюджетом	1620	405	299
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	267	285
розрахунками з оплати праці	1630	815	909
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	88 919	101 414
Усього за розділом III	1695	108 789	121 912
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	—	—
Баланс	1900	81 245	78 637

2. Звіт про фінансові результати за 2020 рік

Форма №2-м за ДКУД

-

Стаття	Код рядка	За звітний період	За поперед- ний період
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	30180,5	29730,8
Інші операційні доходи	2120	316,3	390,7
Інші доходи	2240	161,7	103,3
Разом чисті доходи (2000+2120+2240)	2280	30658,5	30224,8
Собівартість реалізованої продукції	2050	-31200,5	-30635,8
Інші операційні витрати	2180	-14948,8	-16657,7
Інші витрати	2270	-19,8	-9,7
Разом витрати (2050+2180+2270)	2285	-46169,1	-47303,2
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	-15510,6	-17078,4
Податок на прибуток	2300	0	0
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	-15510,6	-17078,4